

งานสมัชชาการจัดการที่อยู่อาศัย และที่ดินทำกินโดยขบวนชุมชนและท้องถิ่น วันที่อยู่อาศัยโลก 2009

6 สภาองค์กรชุมชน จังหวัดชุมพรเดินหน้า แก้ปัญหาประมงพื้นบ้าน

เครือข่ายกลุ่มองค์กรชุมชนจากพื้นที่สภาองค์กรชุมชนตำบลใน จ.ชุมพร ประกอบด้วยตำบลปากน้ำ ตำบลท่ายาง ตำบลนาชะอัง ตำบล ชิงโค ตำบลบางน้ำจืด และ ประชาชนที่ประกอบอาชีพประมง ชายฝั่งที่ได้รับผลกระทบจากปัญหา น้ำเสียร่วมกันกำหนดแผนแก้ไข ปัญหาเครือข่ายกลุ่มประมงชายฝั่งใน 6 อำเภอ จ.ชุมพร

อ่านต่อหน้า 13

การแถลงข่าวการจัดงานสมัชชาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน

ที่ตึกนาريسโมสร ทำเนียบ
รัฐบาล วันที่ 1 ตุลาคม 2552
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
กระทรวงการพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับ
หน่วยงานที่ทำงานด้านที่อยู่อาศัย
และที่ดินทำกิน และองค์กรชุมชน
แถลงข่าวการจัดงานสมัชชาที่อยู่
อาศัยและที่ดินทำกินโดยขบวน
ชุมชนและท้องถิ่น ระหว่างวันที่ 1-
19 ตุลาคม 2552

อ่านต่อหน้า 12

คณะกรรมการพัฒนา ที่อยู่อาศัยและที่ดินฯ เดินหน้าออกข้อบัญญัติ อปท. เพิ่มบทบาทการแก้ปัญหาที่ดิน

ตามที่คณะกรรมการพัฒนา
ที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินเพื่อเสริม
สร้างความมั่นคงเข้มแข็งของชุมชน
เมืองและชนบท คณะกรรมการเสริม
สร้างความเข้มแข็งของชุมชนแห่งชาติ
ได้วางแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดิน
และที่อยู่อาศัย โดยมุ่งเน้นให้องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มี
บทบาทในเรื่องนี้มากขึ้น โดยจัดให้
มีคณะทำงานหรือแนวทางการออก
ข้อบัญญัติท้องถิ่น และมีการประชุม
หารือเรื่องดังกล่าวเมื่อวันที่ 12
สิงหาคมที่ผ่านมา ที่โรงแรมศิรินาถ
จ.เชียงใหม่

น.ส.พรรณทิพย์ เพชรมาก
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ พอช.เปิดเผยว่า
ได้มีการหารือเรื่องดังกล่าวไปแล้ว
ครั้งหนึ่งที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
เมื่อวันที่ 3 ส.ค.2552 ซึ่งได้นำ
ประสบการณ์การของ อปท.ที่ได้ออก

อ่านต่อหน้า 15

นายกฯ อภิสสิทธิ์ประกาศสวัสดิการชุมชน เป็น “วาระแห่งชาติ” เพื่อคน 40 ล้าน พร้อมสมทบกองทุนที่จัดตั้งแล้ว 726 ล้านบาท

วันที่ 2 สิงหาคม 2552 ที่ศูนย์
ประชุมนานาชาติเฉลิมพระเกียรติ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา และพื้นที่
สวัสดิการชุมชนตำบลเขาพระ

อ่านต่อหน้า 14

รพว.การพัฒนาสังคมฯ ร่วมงาน 3 ปี สอช. ระบुरूฐบาลพร้อมเพิ่มวงเงินอุดหนุน 80,000 บาทต่อหน่วยให้บ้านมั่นคง และยินดีสนับสนุนสินเชื่อผ่าน พอช. รวม 3,000 ล้านบาท

กรุงเทพฯ : สอช. จัดงานก้าว
สู่ปีที่ 3 ย้ำแนวทางชาวบ้านเป็น
แกนหลักแก้ปัญหาชุมชน พร้อม

เชื่อมโยงการปฏิรูปที่ดินและที่อยู่
อาศัยโดยชุมชนและท้องถิ่น ด้าน
รพว.การพัฒนาสังคมฯ ระบुरूฐบาล
พร้อมเพิ่มวงเงินอุดหนุนบ้านมั่นคง
80,000 บาทต่อหน่วย และยินดี
สนับสนุนสินเชื่อผ่าน พอช.รวม
3,000 ล้านบาท

อ่านต่อหน้า 14

ชนเผ่าพื้นเมือง พร้อมประสานรัฐบาล สร้างรูปธรรม “โฉนดชุมชน”

เชียงใหม่ / เมื่อ 7-9 สิงหาคม
2552 เครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแห่ง
ประเทศไทย ร่วมกับสถาบันพัฒนา
องค์กรชุมชน (พอช.) คณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และองค์กร
ภาคี จัดงานมหกรรมชนเผ่าพื้นเมือง
แห่งประเทศไทย เพื่อฟื้นฟูวิธีการ
จัดการทรัพยากรโดยชุมชน ประจำปี
2552 ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ
จ.เชียงใหม่ เพื่อร่วมกันรณรงค์เกี่ยว
กับสิทธิมนุษยชนของชนเผ่าพื้นเมือง
ทั้ง 18 เผ่าในประเทศไทย และการ
เข้าถึงการบริการจากรัฐ ทั้งในด้าน
การศึกษาและสาธารณสุข สร้าง
ความมั่นคงในการจัดการที่ดินที่อยู่
อาศัยและที่ทำกินของเครือข่ายชน
เผ่าพื้นเมือง

อ่านต่อหน้า 13

สภาองค์กรชุมชนสมุทรสาครเดินทางจัดทำเป้าหมายตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นทั้งจังหวัด

เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2552 ที่ผ่านมา ที่ศาลาอบรมชาวบ้านวัดคลองตัน ตำบลคลองตัน อ.บ้านแพ้ว จ.สมุทรสาคร คณะประสานงานองค์กรชุมชนจังหวัดสมุทรสาคร ได้จัดเวทีเรียนรู้การจัดทำเป้าหมาย ตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นขึ้น โดยใช้กรณีตำบลคลองตัน เป็นกรณีตัวอย่าง เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบล ทั้งที่จัดตั้งแล้วและเตรียมการจัดตั้งสภาฯ จำนวนกว่า 15 สภาองค์กรชุมชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร มีผู้เข้าร่วมเวทีครั้งนี้กว่า 120 คน

นายวิวัฒน์ รุ่งถาวร นายอำเภอบ้านแพ้ว ประธานเปิดการประชุม ได้กล่าวแสดงความยินดีกับชาวชุมชน ที่สามารถจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนได้ และมีกิจกรรมดำเนินการต่อเนื่อง ทำให้สภาองค์กรชุมชนตำบลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนร่วมกับท้องถิ่นและฝ่ายปกครองท้องถิ่น และได้ฝากความหวังให้กับสภาองค์กรชุมชนว่า จะเป็นองค์กรสำคัญที่ประชาชนจะเข้ามามีบทบาทในการกำหนดการพัฒนาด้วยตัวเอง และตนเองก็พร้อมจะให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

หลังจากการเปิดงาน **นายประยงค์ อุปเสน** หัวหน้างานพัฒนาบุคลากร พอช. และ**นายพิรุณ กองแปง** ผู้ประสานงานกลุ่มจังหวัด ได้ร่วมแลกเปลี่ยนแนวคิด บทเรียน และวิธีการจัดทำเป้าหมาย ตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นกับผู้เข้าร่วมประชุม

โดยผู้นำชุมชนแต่ละตำบลได้รายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชน พบว่า สภาองค์กรชุมชนที่จัดตั้งแล้วบางแห่งยังขาดความรู้ในการดำเนินการตามภารกิจหน้าที่ บางตำบลยังดำเนินการภายใต้งานประเด็นเดิมที่เคยทำมาก่อน บางส่วนยังดำเนินการตามแนวทางของฝ่ายปกครองท้องถิ่นที่เข้ามาสนับสนุนหรือเข้ามาเป็นตัวแทนสมาชิก กิจกรรมงานของสภาที่จัดตั้งแล้วจึงออกมาในลักษณะเดียวกับฝ่ายท้องถิ่นที่ดำเนินการ เช่น การยกประเด็นปัญหาต่างๆ ไปของชุมชน การแก้ไขปัญหาเสพติด เป็นต้น

หลังจากผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมทบทวนเป้าหมาย ภารกิจของสภาองค์กรชุมชน และเห็นความสำคัญในการจัดทำเป้าหมาย ตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยเริ่มต้นจากการค้นหาเอกลักษณ์และคุณค่าที่โดดเด่นของชาวตำบลคลองตัน ซึ่งพบว่า ชาวตำบลคลองตันเป็นชาว

บ้านดั้งเดิมที่อยู่กันมานาน มีลักษณะเป็นเครือญาติ ลูกหลานมีความผูกพันกันสูง แบบวิถีชนบท ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ กล้วยไม้ ทำนา ซึ่งเป็นตำบลที่มีสภาพแวดล้อมร่มรื่น สวยงาม มีไร่นาที่คนในตำบลยังร่วมกันลงแขก

มีประเพณีสงกรานต์ที่โดดเด่น มีผลไม้หลายชนิดที่เพาะปลูกและส่งขายเป็นอาชีพหลัก มีคลองหลายสายล้อมรอบที่ผู้คนยังใช้สอยประโยชน์ มีกลุ่มกิจกรรมหลากหลายที่มีชื่อเสียง มีกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เติบโตต่อเนื่อง สามารถช่วยเหลือคนในตำบลได้ตั้งแต่เกิดจนตาย และมีสภาองค์กรชุมชนที่จัดตั้งเป็นแห่งแรกของจังหวัด สร้างความสนใจให้กับตำบลอื่นๆ ที่มาร่วมประชุมด้วย

ส่วนปัญหาหลักของชาวตำบล คือ ปัญหาหนี้สิน ความไม่ปลอดภัยในทรัพย์สิน (มีคดีลักขโมยในไร่นาสวนเพิ่มขึ้น) ปัญหาต้นทุนผลผลิตสูง และขายไม่ได้ราคา และคนในชุมชนยังไม่ได้รับสวัสดิการที่ทั่วถึงครอบคลุม

จากนั้นที่ประชุมจึงได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย ความสุขของคนในตำบล ซึ่งได้ข้อสรุปจากเวทีนี้ 4 ด้าน คือ

1. คนในตำบลปลอดภัยที่สร้างทุกข์ มีหนี้สินภายนอกลดลง โดยมีตัวชี้วัดสำคัญ คือ จำนวนเงินที่เป็นหนี้ในระบบและหนี้นอกระบบลดลง จำนวนเงินออมของชุมชน/ตำบล เพิ่มขึ้น

“จากนี้ไป สภาองค์กรชุมชนในเขตจังหวัดสมุทรสาครก็จะมีตำบลคลองตันเป็นตำบลแรกๆ ที่การจัดทำเป้าหมายตัวชี้วัดการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจะพัฒนาตนเองต่อเนื่องต่อไป”

มากขึ้น โดยชาวตำบลจะเน้นการส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือน การส่งเสริมการเพิ่มเงินออม การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางหลัก

2. คนในตำบลมีความเอื้อเพื่ออาหารกัน และกัน จะต้องได้รับสวัสดิการที่ดี ตั้งแต่เกิดจนตาย โดยมีตัวชี้วัดของชุมชนที่สำคัญ คือ จำนวนประเภทสวัสดิการในตำบลที่เพิ่มขึ้น และจำนวนคนในตำบลที่ได้รับสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นและครอบคลุมทุกกลุ่มคน ทั้งนี้โดยมีวิธีการสำคัญคือการรณรงค์และการเพิ่มสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน และการส่งเสริมให้กลุ่ม องค์กรต่างๆ ในตำบลมีการจัดสวัสดิการที่เพิ่มขึ้น

3. คนในตำบลมีความเป็นหนึ่งเดียว ไม่แบ่งแยก มีตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ จำนวนคนที่มาเข้าร่วมกิจกรรมกลางของชุมชนที่มากขึ้น และความพร้อมเพียงในการประชุมหมู่บ้านและตำบล โดยมีวิธีการสำคัญคือ การใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกหลักในการส่งเสริมความสามัคคี และการบูรณาการแผนงาน ความร่วมมือในท้องถิ่น

4. กลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน เกิดความเข้มแข็ง โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญ โดยดูจากสภาองค์กรชุมชนมีแผนการพัฒนา กลุ่ม องค์กรสมาชิก และสภาองค์กรชุมชนสามารถประสานงานให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุนกลุ่มองค์กรต่างๆ ได้

จากการจัดทำเป้าหมายตัวชี้วัดการพัฒนา หรือตัวชี้วัดความสุขของคนตำบลคลองตันครั้งนี้ ได้สร้างให้คนที่เข้าร่วมจัดทำต่างรู้สึกพึงพอใจ และจะนำเรื่องนี้เข้าพิจารณาดำเนินการในการประชุมสภาองค์กรชุมชนในปลายเดือนนี้ต่อไป พร้อมกันนี้ก็จะถือโอกาสนี้สื่อสารเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสุขลงสู่ระดับชุมชนทั้ง 5 หมู่ เพื่อให้ชาวบ้านตระหนักร่วมกัน และจะใช้เวทีสภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกติดตามสนับสนุนการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ติดตามตัวชี้วัดที่ร่วมกันวางไว้ให้เกิดเป็นรูปธรรมต่อไป

จากนี้ไป สภาองค์กรชุมชนในเขตจังหวัดสมุทรสาครก็จะมีตำบลคลองตันเป็นตำบลแรกๆ ที่การจัดทำเป้าหมายตัวชี้วัดการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจะพัฒนาตนเองต่อเนื่องต่อไป ให้เป็นชุมชนที่ดีในการกำหนดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นด้วยตนเอง โดยบทบาทของสภาองค์กรชุมชนต่อไป ■

ชาวเมืองกาญจน์พร้อมใจจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนเพิ่มอีก 12 ตำบล

เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดกาญจนบุรี จัดพัฒนาศักยภาพแกนนำสภาองค์กรชุมชน พร้อมทำแผนเตรียมจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลเพิ่มอีก 12 ตำบล หลังมีการดำเนินการจัดตั้งแล้ว 14 ตำบล

เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2552 ที่ผ่านมา เครือ

ข่ายขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี ร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือ พอช. จัดเวทีพัฒนาศักยภาพแกนนำขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี

นายวิกิจ แก้วจิตคงทน คณะทำงานขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี

กล่าวว่า จังหวัดกาญจนบุรีได้มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลแล้วทั้งสิ้น 14 ตำบล ในการพูดคุยดังกล่าวมีตำบลที่มีความพร้อมที่จะจัดตั้งเพิ่มขึ้นอีก 12 ตำบล โดยมีแผนที่จะพัฒนาให้ครอบคลุมทั้ง 95 ตำบลทั่วทั้งจังหวัดกาญจนบุรีต่อไป ■

สภาฯ เมืองขอนแก่นพบผู้ว่าฯ ผลักดันแผนพัฒนาชุมชนสู่แผนพัฒนาจังหวัด

เมื่อเร็วๆ นี้ ตัวแทนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดขอนแก่น นำโดย นายวิพัฒนาชัย พิมพ์หิ้น ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดขอนแก่นพร้อมคณะ เข้าหารือกับผู้ว่าราชการ จ.ขอนแก่นเพื่อการบูรณาการแผนงานการพัฒนาระหว่างแผนของชุมชนกับแผนพัฒนาจังหวัด

นายวิพัฒนาชัย พิมพ์หิ้น ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดขอนแก่น กล่าวว่า การพัฒนาในปัจจุบันได้เปลี่ยนไปมาก ดังนั้นการจะผลักดันแผนพัฒนาต้องอาศัยการระดมความคิดจากหลายภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชนในทุกๆ ด้าน เช่น การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาร่วมกันเพื่อดำเนินการตามแผนพัฒนา ตรวจสอบ ติดตามประเมินผล ซึ่งในปีนี้อาเภอประชาชนได้เข้ามาช่วยกันทำแผนของจังหวัดมากขึ้น

การตั้งสภาองค์กรชุมชนเป็นทิศทางสำคัญที่มีประชาชนเข้ามาร่วมกันพัฒนาชุมชนของตนเอง จึงอยากให้ตัวแทนองค์การบริหาร

ปกครองส่วนท้องถิ่นทุกพื้นที่ได้ร่วมมือกับภาคประชาชน ใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีร่วมของการแก้ปัญหา

นายวิพัฒนาชัย กล่าวต่อไปว่า ตามภารกิจของสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัดตาม พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน ม.27 (1) นั้น กำหนดให้สภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัดดำเนินการ “เสนอแนวทางการพัฒนาจังหวัดต่อผู้ว่าราชการจังหวัดและองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด” ซึ่งสภาองค์กรชุมชนตำบลทั้ง 15 ตำบลในจังหวัดขอนแก่นได้

จัดทำข้อมูล รวบรวมปัญหาและทางออก เสนอแนวทางแก้ไขความเดือดร้อนของแต่ละตำบลที่เกิดจากการจัดเวทีเสนอแนวทางการพัฒนา ระดับตำบลไปแล้ว 4 ตำบล ส่วนตำบลที่เหลือยังไม่ได้จัดเวทีเสนอแนวทางกับ อบต. เพราะติดเงื่อนไขกฎหมายการเลือกตั้ง อบต. ที่จะมีการขึ้นในวันที่ 6 กันยายนที่จะถึงนี้

อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลในระดับจังหวัด มีมติที่ประชุมให้มีเวทีเสนอแนวทางการพัฒนาระดับตำบล จังหวัด ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดและนายกองค์การ

บริหารส่วนจังหวัดไปพร้อมกัน โดยการบูรณาการแผนของชุมชนกับแผนพัฒนาจังหวัด โดยใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาชุมชน

นายพิทยพันธ์ แวะศรีภา ประธานที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลระดับจังหวัดขอนแก่นกล่าวว่า “ขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดขอนแก่นได้ดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์วางแผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในระดับตำบล โดยให้สอดคล้องประเด็นงานระหว่างตำบลที่มีความพร้อมในการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลปี 2551 จำนวน 15 ตำบล และได้เชื่อมโยงจัดตั้งเป็นสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัด โดยมีสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เป็นกลไกการประสานงาน โดยมีภารกิจเพื่อจัดการประชุมให้กับสมาชิก และกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของจังหวัด

ดังนั้น สภาองค์กรชุมชนตำบลระดับจังหวัดขอนแก่นจึงจัดให้มีเวทีเสนอแนวทางการพัฒนาจังหวัดขอนแก่น และสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัดขอนแก่นจะเชิญท่านผู้ว่าราชการจังหวัดไปเป็นประธานในพิธีและเข้าร่วมรับฟังแนวทางการพัฒนาจังหวัด พร้อมกับเสนอข้อคิดเห็นแนวทางการพัฒนาจังหวัดต่อไป ■

“พะโต๊ะ” ก้าวสู่ขั้นบูรณาการแผนสภาองค์กรชุมชนร่วมกับส่วนราชการ

ชุมพร / ชาวพะโต๊ะจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนระดับตำบลครบทุกตำบล พร้อมจัดทำแผนงานพัฒนาตำบล ประสานทุกฝ่ายในอำเภอ ร่วมบูรณาการแผนงาน พร้อมเปิด “โรงเรียนการเมืองภาคพลเมืองท้องถิ่น”

คณะทำงานสภาองค์กรชุมชนระดับตำบล 5 ตำบลใน อ.พะโต๊ะ จ.ชุมพร เริ่มดำเนินงานประสานงานกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลทุกพื้นที่ และส่วนราชการระดับอำเภอ ในการบูรณาการแผนการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาตัวเอง และเชื่อมโยงกับแผนหน่วยงานในระดับอำเภอ ขณะเดียวกันให้ความสำคัญกับแผนงานของแต่ละตำบล

นายสมพล ผลสมบูรณ์โชค ปลัดอำเภอพะโต๊ะ กล่าวว่า อำเภออยู่ระหว่างการปรับแผนพัฒนาระดับอำเภอ 3 ปี ตั้งแต่ 2553-2555 โดยให้แผนชุมชนบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเพื่อเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาระดับจังหวัด จากที่ผ่านมาชุมชนเสนอแผนงานที่ขอใช้งบประมาณ ขาดแผนงานที่ชุมชนทำได้เองโดยไม่ขอสนับสนุนงบประมาณ ไม่เห็นนวัตกรรมชุมชน จึงอยากให้คณะทำงานวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาและอุปสรรค โดยดูให้รอบด้าน สำหรับโครงการชุมชนพอเพียง

ให้ชุมชนเตรียมความพร้อมกับการได้รับงบประมาณ โดยจัดทำเป็นแผนงานที่แยกเป็นแผนที่ชุมชนทำโดยไม่ใช้งบ แผนที่ชุมชนให้ความสำคัญและชุมชนร่วมสมทบงบประมาณ และแผนที่ผลักดันให้ท้องถิ่นทำ

นายจินดา บุญจันทร์ คณะกรรมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดชุมพรกล่าวว่า หลังจากมีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลครบทั้ง 5 ตำบลใน อ.พะโต๊ะแล้ว ได้มีการ

โอนงบประมาณ 10,000 บาทลงสู่ตำบลเพื่อให้สภาจัดทำแผนพัฒนาตำบลและบูรณาการกับท้องถิ่นตั้งแต่ทำประวัติชุมชน พื้นที่ศักยภาพตำบล ต้นทุนตำบล แผนที่ทางภูมิศาสตร์ กลุ่มองค์กรต่างๆ ที่จัดแจ้ง ศึกษาวิเคราะห์ตำบล โดยดูว่ากิจกรรมที่ชุมชนทำได้เองบ้าง โดยดูกลุ่มต่างๆ และมีกิจกรรมที่เชื่อมโยงกันข้ามตำบล เช่น ลุ่มน้ำที่ติด เป้าหมายของสภาองค์กรชุมชนตำบลเพื่อต้องการเป็นเวทีพูดคุยกันในระดับนำไปสู่การแก้ปัญหาท้องถิ่นทุกเรื่อง ไม่ใช่เวทีปิดกั้นคนอื่นและเป็นเวทีที่ไม่มีอำนาจหรือเรื่องตำแหน่งเข้ามาเกี่ยวข้อง

ทั้งนี้กำหนดแผนกิจกรรมสำคัญที่จะทำร่วมกันในระดับอำเภอ คือ การแก้ไขปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตร สิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติ ส่งเสริมการท่องเที่ยวการอนุรักษ์ สุขภาพ สาธารณสุข การส่งเสริมประชาธิปไตยชุมชน สื่อโฆษณา และมีการจัดวิถุชุมชน “โรงเรียนการเมืองภาคพลเมืองท้องถิ่น” ทุกวันพฤหัสบดีสุดท้ายของเดือน เวลา 08.00 น.- 21.30 น. รูปแบบกิจกรรมเป็นไปตามวัฒนธรรมบักขี้ได้ โดยนำอาหารมากินร่วมกันระหว่างฟังการอภิปราย ■

ผู้นำขบวนองค์กรชุมชนอำนาจเจริญจัดเวทีปรับปรุงแผนชุมชนให้สอดคล้องกับแผน อปท.

ระหว่างวันที่ 6-7 สิงหาคม 2552 ที่ผ่านมา ผู้นำขบวนชุมชนอำนาจเจริญ จัดเวทีอบรมเชิงปฏิบัติการ ทบทวนแผนชุมชนให้สอดคล้องกับแผนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น ณ โรงแรมฝ้ายขิด อ.เมือง จ.อำนาจเจริญ เพื่อให้ผู้นำชุมชนสามารถนำกระบวนการจัดทำแผนชุมชนไปใช้ในชุมชน และสร้างเครือข่ายผู้นำ

ชุมชนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยมีผู้เข้าร่วมจาก 25 ตำบล กว่า 125 คน **นายเจน อมรพงษ์พันธุ์** เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการอาวุโส พอช. กล่าวว่า โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ และทบทวนแผนชุมชน เพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้นำผ่านกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลจากตำบลของผู้นำเอง การประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้จึงเป็นความร่วมมือระหว่างขบวนองค์กรชุมชน จ.อำนาจเจริญ ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อให้ผู้นำขบวนองค์กรชุมชนได้รับการอบรม จนเกิดการเรียนรู้ถึงกระบวนการวิเคราะห์เพื่อการทำแผนชุมชนที่มีคุณภาพ และการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม ในการจัดอบรมครั้งนี้ยังได้นำแผนที่มียูมาทบทวนเพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์ขึ้น และต้องสอดคล้องกับแผนองค์การส่วนท้องถิ่น ซึ่งทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน **นายชาติวัฒน์ ร่วมสุข** ผู้ประสานงานขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ กล่าวว่า แผนชุมชน คือแผนที่มาจากการระดมความคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่ โดยการระดมความคิดเห็นร่วมกันทั้งชุมชน และนำมาวิเคราะห์ที่ตั้งแต่สาเหตุของปัญหา ข้อดี และสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ขบวนการร่วมหาแนวทางการแก้ไขปัญหาตามทุนเดิมของชุมชนที่

มีอยู่ และการร่วมมือแก้ไขปัญหาร่วมกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง นับว่าเป็นแผนที่ได้มาอย่างสมบูรณ์ เพราะจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง แต่ที่ผ่านมามีการทำแผนชุมชนดูเหมือนจะทำมาไม่ครบทุกตำบล และไม่ได้เกิดจากการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนทุกภาคส่วน ส่วนการทำแผนชุมชนต้องเริ่มจากระดับหมู่บ้านเพื่อให้ได้แผนชุมชนได้ตรงตามความต้องการ ดังนั้นผู้นำชุมชนในการร่วมทำแผนชุมชนในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน จึงเป็นกลไกสำคัญที่จะประสานกลุ่มคนในชุมชนมาร่วมกันคิด ร่วมกันทำแผนชุมชนของตัวเอง จึงได้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการนี้ขึ้นมา ■

7 ผู้นำขบวนองค์กรชุมชนรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2552 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดพิธีมอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ให้แก่ผู้กระทำความดี ความชอบ อันเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ ศาสนา และประชาชน ประจำปี 2552 ณ ห้องประชุมมหามงกุฎ สโมสรทหารบก กรุงเทพฯ **นายอิสสระ สมชัย** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กล่าวว่า ขอแสดงความยินดีกับทุกท่านที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2551 ที่ผ่านมา

อันเนื่องมาจากทุกท่านได้เสียสละกำลังกาย กำลังความคิด และกำลังทรัพย์ อุทิศตนทำงานเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติโดยรวม ทำให้ผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนได้รับการดูแล สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข **นายวัลลภ พลอยทับทิม** ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เผยว่า สำหรับปี พ.ศ.2552 กระทรวงการ

พัฒนาสังคมฯ ได้เสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ผู้ที่มีกระทำความดี ความชอบ ทั้งในด้านการช่วยเหลือราชการ การบำเพ็ญกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ และการบริจาคทรัพย์เงินจำนวน 60 ราย จาก 19 หน่วยงาน ได้แก่ มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ 13 ราย กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ 1 ราย มูลนิธิเด็กโรคหัวใจ ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ 10 ราย ทั้งนี้ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. ได้เสนอชื่อผู้นำองค์กรชุมชนซึ่งมีผลงานอันเป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น

จำนวน 7 ราย เข้ารับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ แบ่งเป็นชั้นเหรียญเงิน ดิเรกคุณาภรณ์ 5 ราย ได้แก่ **นายจอนิ โอโตเซา, นายโชคชัย ลิ้มประดิษฐ์, นายทองคำ แจ่มใส จ.ส.อ.ประภาส แสงประดับ** และชั้นเหรียญดิเรกคุณาภรณ์ จำนวน 2 ราย ได้แก่ **นายสุพร ชัยชาญ และนางร้อย สีหาพงษ์** **นางร้อย สีหาพงษ์** ผู้นำชุมชนริมทางรถไฟท่าเรือคลองเตยที่ต่อสู้เรื่องที่ดินและที่อยู่อาศัย กล่าวว่า ตนรู้สึกดีใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ดังกล่าว และถือว่าเป็นรางวัลของคนทั้งหมดในชุมชนคลองเตยที่ร่วมมือกันทำงานสาธารณะ โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ นอกจากความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ■

ขบวนชุมชนภาคกรุงเทพฯ ปริณทลและตะวันออก เร่งถอดความรู้การจัดการทุนชุมชน 20 พื้นที่นำร่อง

เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2552 สำนักงานปฏิบัติการภาคกรุงเทพมหานครปริณทลและตะวันออก สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ร่วมกับขบวนองค์กรชุมชนด้านองค์การการเงิน ในพื้นที่ 12 จังหวัด คือ กรุงเทพฯ ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ นครนายก ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด จำนวน 80 คน จัดเวทีสัมมนาเรื่อง 'การจัดการความรู้องค์การการเงิน' โดยมีนางทิพย์รัตน์ นพดลารมย์ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เป็นประธานเปิดงาน

นางทิพย์รัตน์ นพดลารมย์ ผู้อำนวยการ พอช.กล่าวว่า การจัดการทุนชุมชน เป็นการทำงานที่ฐานล่างของชุมชนท้องถิ่น ทั้งการจัดการทุน การบริหารจัดการองค์การที่ดี การบูรณาการทุน การจัดตั้งสถาบันการเงินการคลังชุมชน รวมทั้งการจัดการแก้ไขหนี้สินอย่างเป็นระบบ เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญ ที่จะกลายเป็นเครื่องมือในการพัฒนาของภาคประชาชนต่อไป **ด้านนางสุภาณิตร์ จุมผา** ผู้อำนวยการ พอช.กล่าวว่า การสัมมนาครั้งนี้ ผู้นำชุมชนมีความเห็นร่วมกันว่า ต้องมีการถอดองค์ความรู้

เกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์การการเงินของชุมชน ในมิติต่างๆ โดยเบื้องต้นจะดำเนินการในประเด็นเรื่องการจัดตั้งองค์การการเงินที่เข้มแข็ง การบริหารจัดการคน งาน และเงิน ให้เข้มแข็ง การจัดสวัสดิการชุมชน การขยายทุน และการระดมทุนขององค์การการเงิน ซึ่งในพื้นที่ภาคกรุงเทพฯ ปริณทลและตะวันออก จะดำเนินงานในพื้นที่นำร่อง 20 พื้นที่ ครอบคลุมทั้งตำบล/เมือง/เขต (3เขต 4 เทศบาล 13 ตำบล) การดำเนินการนอกจากให้เกิดองค์ความรู้ ยังคาดหวังให้เกิดผู้นำด้านองค์การการเงิน การจัดการทุน พื้นที่ละอย่างน้อย 3 คน รวมทั้งการสร้างนักจัดการความรู้ท้องถิ่น ให้รองรับการขยายผลในการดำเนินงานขององค์การการเงินชุมชนไปสู่ระบบการเงินชุมชนในรูปแบบของสถาบันการเงินการคลังชุมชน ซึ่งจะเป็พื้นฐานสำคัญในการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นต่อไป ■

ขบวนองค์กรชุมชน จ.สุโขทัยทำแผนพัฒนาระดับจังหวัด

สุโขทัย / องค์กรชุมชนทั่วสุโขทัยพร้อมใจสรุปทบทเรียนกำหนดแผนทำงานในอนาคตบนแนวคิด ชุมชนเป็นหลักในการพัฒนา ด้าน พอช. หน่วยงานจังหวัดผดสานพลังองค์กรชุมชนมอบหนังสือรับรองสถานะภาพองค์กรชุมชน 979 แห่ง

ระหว่างวันที่ 24-25 สิงหาคม 2552 ที่โรงแรมสุโขทัย รีสอร์ท อ.ศรีสำโรง จ.สุโขทัย สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย และองค์กรชุมชนลูกพ่อขุนรามสุโขทัย ร่วมกันจัดเวทีสรุปทบทเรียนการทำงานและการสร้างพลังเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนกับการทำงานในอนาคต โดยมีผู้เข้าร่วมกว่า 250 คน

นายสมศักดิ์ คำทองคง คณะทำงานเครือข่ายองค์กรชุมชน จ.สุโขทัย เปิดเผยมุมมองการขับเคลื่อนขบวนองค์กรชุมชนสุโขทัยพบว่ามีกลุ่มองค์กรชุมชนต่างๆ ที่ทำงาน ผ่านงานพื้นที่และประเด็นต่างๆ เช่น สวัสดิการชุมชน องค์กรการเงิน เกษตรกรรมยั่งยืน การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย บ้านมั่นคง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ป่าชุมชน/การจัดการลุ่มน้ำ แผนแม่บท การพัฒนาอาชีพและวิสาหกิจชุมชน ฯลฯ อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาของชุมชนและองค์กรเหล่านี้มักรวมตัวกันหลวมๆ มีศักยภาพที่แตกต่างหลากหลายกันไป มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ต่างหาก หากได้นำความรู้เหล่านั้นมาจัดการเรียนรู้ร่วมกันก็จะเป็นช่องทางให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนและการเรียนรู้ร่วมกัน

ส่วนภาพรวมผลงานดำเนินงานของขบวนองค์กรชุมชน จ.สุโขทัยในปี 2552 นั้น นายสมศักดิ์กล่าวว่า มีคณะทำงานงานพัฒนาระดับจังหวัด 18 คน แกนนำที่มีบทบาทในการพัฒนาขบวนจังหวัด 41 คน เกิดพื้นที่ปฏิบัติการงานพัฒนาในด้านต่างๆ ครอบคลุมพื้นที่ 49 ตำบล เช่น แผนชุมชน 19 ตำบล สวัสดิการชุมชน 37 ตำบล และกองทุนสวัสดิการชุมชน 13 ตำบล ที่ดินทำกิน 2 ตำบล ทรัพยากร/เกษตรกรรมยั่งยืน 24 พื้นที่ 4 อำเภอ 27,000 ไร่ องค์กรการเงินบูรณาการทุน 2 ตำบล บ้านมั่นคงเมืองและชนบท 4 ตำบล พื้นที่ประสบภัยพิบัติ 9 อำเภอ 25 ตำบล 17 หมู่บ้าน 229 ครัวเรือน พื้นฟูชุมชนท้องถิ่น 24 ตำบล 6 อำเภอ สื่อภาคประชาชน 4 สถานี ศูนย์เรียนรู้ท้องถิ่น 5 ศูนย์ ชุดองค์ความรู้ 4 เรื่อง 4 ตำบล และเครือข่ายทางสังคม เด็ก เยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ พระสงฆ์ ฯลฯ 3 เครือข่าย 75 ตำบล

นายสุวรรณ เอี่ยมสะอาด ผู้นำชุมชนได้สรุปยุทธศาสตร์ภาคประชาชนของจังหวัดสุโขทัยจากการประชุมร่วมกันว่า สิ่งที่ขบวนจังหวัดอยากเห็นหรือวิสัยทัศน์การทำงานในช่วงต่อไป คือ การฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นบนพื้นฐานการจัดการทุนภายในและภายนอกอย่างสมดุล ส่วนเป้าหมายของการพัฒนาได้แก่ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานสอดคล้องกับวิถีชุมชนท้องถิ่น การลดปัญหานี้สินและความยากจน

โดยการพัฒนาอาชีพและรายได้ สามารถพึ่งตนเอง การพัฒนาระบบเกษตรกรรมที่เหมาะสมกับภูมิณีวิธีชีวิตชุมชนท้องถิ่น และการฟื้นฟูอนุรักษ์พันธุ์พืช/สมุนไพรในชุมชนท้องถิ่น

รวมทั้งการพัฒนาทุนทางสังคมและการจัดสวัสดิการชุมชน การพัฒนาศักยภาพชุมชน ผู้นำคนรุ่นใหม่ การจัดการระบบข้อมูลและการจัดการความรู้ ทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่นจังหวัด เชื่อมโยงสู่ระดับนโยบาย การพัฒนาและยกระดับพื้นที่รูปธรรมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน และการประสานความร่วมมือและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งระดับชุมชน ท้องถิ่น นโยบาย กับภาครัฐ ภาคประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีความร่วมมือ

ส่วนแนวทางการทำงานร่วมเชิงพื้นที่อำเภอ ประกอบด้วย

แนวทางที่ 1 การป้องกันและแก้ปัญหาภัยทางธรรมชาติ การจัดระบบชลประทานที่มีประสิทธิภาพ จัดให้มีบ่อบาดาล พัฒนาระบบส่งต่อน้ำ รวมถึงการสูบน้ำด้วยพลังไฟฟ้าเพื่อการเกษตรที่ทั่วถึงพื้นที่เกษตรและพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ การจัดการลุ่มน้ำยมเพื่อแก้ปัญหาหน้าท่วมทั้งระบบ

แนวทางที่ 2 พัฒนาด้านการเกษตร ส่งเสริมการตลาดใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ และระบบเกษตรยั่งยืน ประกันราคาข้าวและสินค้าทางการเกษตร ส่งเสริมอนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่น/สมุนไพร

แนวทางที่ 3 การจัดการที่ดินทำกินและแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ผลักดันให้รัฐบาลสนับสนุนการจัดสรรที่ดินทำกินให้เพียงพอ ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อการเกษตร จัดสรรน้ำเพื่อการเกษตรอย่างพอเพียง

แนวทางที่ 4 พื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่งเสริมสิทธิในการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน การฟื้นฟูและการจัดการทรัพยากร (ดิน น้ำ ป่า)

แนวทางที่ 5 พัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน ส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือน พัฒนาอาชีพเสริม สนับสนุนบทบาทเยาวชนรักถิ่น

ด้านแนวทางเชิงประเด็น ประกอบด้วย

แนวทางที่ 1 สภาพองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนางานประเด็น เชื่อมโยงและผลักดันระดับนโยบาย จัดตั้งศูนย์เรียนรู้โดยชุมชนในตำบลที่ตั้งสภาองค์กรชุมชน ขยายพื้นที่การตั้งสภาองค์กรชุมชนครอบคลุมทั้งอำเภอ ใช้เวทีสภาองค์กรชุมชนในการเสนอต่อระดับนโยบาย ได้แก่ แนวทางการจัดการน้ำและที่ดิน พัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนจากทุนที่มีอยู่แก้ปัญหาด้านการเกษตร

แนวทางที่ 2 พัฒนา ยกระดับและขยายผล ขยายพื้นที่จัดตั้งสวัสดิการชุมชน การจัดการป่าชุมชน การท่องเที่ยวชุมชน เกษตรกรรมยั่งยืน บ้านมั่นคง ที่ดินทำกิน ยกระดับศูนย์เรียนรู้ชุมชนท้องถิ่น การจัดการทุนในชุมชน (องค์กรการเงิน)

นอกจากนี้ในวันที่ 25 สิงหาคม สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ร่วมกับหน่วยงานภาคี ได้มอบหนังสือรับรองสถานะภาพเครือข่ายองค์กรชุมชนพ่อขุนราม จำนวน 979 องค์กร ในพื้นที่ทั้ง 9 อำเภอ 28 ตำบล โดยมีนายศุภชัย เหลืองแสงทอง รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นสักขีพยาน

นายศุภชัย เหลืองแสงทอง รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย กล่าวว่า เวทีนี้คือรูปธรรมของการเคลื่อนไหวอย่างมีจิตสำนึกของภาคประชาชนเพื่อลดสภาวการณ์ครอบงำ รวมทั้งโอนอำนาจบางส่วนผ่านแผนผ่านสภาองค์กรชุมชนในการดูแลชีวิตของชาวชุมชนโดยตรง หรือเป็นการใช้อำนาจโดยตรงที่มากกว่าการเลือกตั้ง ซึ่งควรต้องมีการขยายผลและทำความเข้าใจเรื่องสภาองค์กรชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพราะประชาชนและหน่วยงานหลายส่วนยังไม่เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และความสำคัญของการมีสภาองค์กรชุมชนระดับตำบล เนื่องจากจะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความผาสุกให้กับชุมชนบ้านเราอย่างยั่งยืน ■

“เวทีนี้คือรูปธรรมของการเคลื่อนไหวอย่างมีจิตสำนึกของภาคประชาชนเพื่อลดสภาวการณ์ครอบงำ รวมทั้งโอนอำนาจบางส่วนผ่านแผนผ่านสภาองค์กรชุมชนในการดูแลชีวิตของชาวชุมชนโดยตรง หรือเป็นการใช้อำนาจโดยตรงที่มากกว่าการเลือกตั้ง”

ร.ม.ลงพื้นที่เกาะสมุยติดตามความก้าวหน้าบ้านมั่นคงไทยเข้มแข็ง

สุราษฎร์ธานี / กระบวนการบ้านมั่นคงเกาะสมุยคืบหน้า ชุมชนเริ่มรวมกลุ่มออมทรัพย์ด้านเทศบาลเกาะสมุยจัดเตรียมพื้นที่พร้อมให้เช่า นาน 20 ปี รองรับ 300 ครัวเรือน ออกแบบแปลนบ้านพร้อมก่อสร้าง

เมื่อวันที่ 15 สิงหาคมที่ผ่านมา นายอิสสระ สมชัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เดินทางไปที่ อ.เกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี เพื่อติดตามความคืบหน้าโครงการบ้านมั่นคงไทยเข้มแข็ง เพื่อแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อย

สืบเนื่องจาก อ.เกาะสมุย เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของประเทศ ทำให้มีประชาชนจำนวนมาก โดยเฉพาะจากทางภาคตะวันออก เชียงเหนือเข้ามาอาศัยเพื่อทำงานรับจ้างด้านต่างๆ ตั้งแต่ แรงงานก่อสร้าง แม่ค้าหาบเร่ พนักงานโรงแรม ฯลฯ แต่กลุ่มคนเหล่านี้ซึ่งประมาณการว่ามีจำนวนประมาณ 20,000 คน มีที่อยู่อาศัยที่ด้อยคุณภาพด้านสุขอนามัย และสาธารณสุขโรค

ข้อมูลเบื้องต้นระบุว่า กลุ่มคนเหล่านี้ต้อง

เช่าที่ดินตามสวนมะพร้าวเพื่อปลูกสร้างบ้านเอง ที่ดินขนาด 4X6 เมตร จ่ายค่าเช่าเดือนละ 1,000 บาท จ่ายค่าสร้างบ้านเองหลังละ 4-6 หมื่นบาท ใช้ไฟฟ้า น้ำประปา แบบพ่วงต่อ เสียค่าน้ำไฟฟ้ามากกว่าอัตราปกติ ขณะที่จำนวนมากเป็นผู้มีรายได้น้อยหรือไม่แน่นอน หรือได้ค่าแรงวันละไม่เกิน 200 บาท

สำหรับความคืบหน้าในการดำเนินการแก้ไขปัญหาตามแนวทางโครงการบ้านมั่นคงไทยเข้มแข็ง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนหรือ พอช. ร่วมกับ

เทศบาลเมืองเกาะสมุย ดำเนินการเก็บและสำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาเบื้องต้น และสอบถามความต้องการโครงการบ้านมั่นคงไทยเข้มแข็ง ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเป็นต้นมา

ที่ผ่านมา พอช.ได้สนับสนุนการจัดประชุมให้ข้อมูลกับชุมชนที่เดือดร้อนและประสงค์จะเข้าร่วมโครงการฯ ตามแนวทางโครงการบ้านมั่นคง ส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งขณะนี้ประชาชนที่ประสบปัญหาได้รวมกลุ่มกันและจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์แล้ว

ด้านเทศบาลเมืองเกาะสมุย เน้นด้านการจัดหาที่ดินที่เหมาะสมให้ชุมชนเช่าในระยะยาว พร้อมทั้งการออกแบบผังชุมชน แบบแปลนบ้าน ซึ่งขณะนี้มีพื้นที่เตรียมสำหรับโครงการนี้ 1 แปลง ขนาด 20 ไร่เศษ รองรับผู้เดือดร้อนประมาณ 300 ครัวเรือน สำหรับการเช่า 20 ปี คิดค่าเช่าเดือนละ 650 บาทต่อครัวเรือน และออกแบบลักษณะบ้านไว้เบื้องต้นเป็นเรือนแถว 2 ชั้นมีใต้ถุนสูง พร้อมจัดสาธารณูปโภคน้ำ-ไฟฟ้ารองรับ ■

รัฐมนตรีพัฒนาสังคมฯ อิสสระ สมชัย ย้ำปัญหาสลัมริมทางรถไฟเมืองหาดใหญ่ แก้ไขได้ด้วยบ้านมั่นคงไทยเข้มแข็ง

เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2552 นายอิสสระ สมชัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นายวัลลภ พลอยทับทิม ปลัดกระทรวง พม. นางทิพย์รัตน์ นพดลารมย์ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และคณะ ลงพื้นที่ชุมชนถัดอุทิศ ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา เพื่อตรวจเยี่ยมพื้นที่ดำเนินการโครงการบ้านมั่นคง ไทยเข้มแข็งเมืองหาดใหญ่ โดยมีนายไพโร พัฒโน นายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่ให้การต้อนรับ

นายไพโร พัฒโน นายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่กล่าวว่า จากการสำรวจในพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่า ตลอดแนวริมทางรถไฟของการรถไฟแห่งประเทศไทย มีชุมชนแออัดรวม 15 ชุมชน 645 ครัวเรือน ประชากร 2,510 คน ซึ่งจากการหารือร่วมกันของเทศบาลนครหาดใหญ่และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สำนักงานปฏิบัติการภาคใต้ เห็นร่วมกันว่าจะร่วมกันแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยในเขตเทศบาลนคร

หาดใหญ่ร่วมกันทั้งเมือง ซึ่งในเบื้องต้นจะดำเนินการนำร่องในชุมชนถัดอุทิศ จำนวนประมาณ 120 หลังคาเรือน ในรูปแบบของการย้ายไปสร้างชุมชนใหม่ในที่ดินแปลงใหม่ใกล้กับที่ดินเดิม โดยเทศบาลนครหาดใหญ่จะเจรจาเช่าที่ดินระยะยาวบริเวณสถานีรถไฟอุตะเถาเดิมซึ่งปัจจุบันเลิกใช้แล้วจากการรถไฟแห่งประเทศไทย เพื่อให้เกิดความมั่นคงในที่ดิน ซึ่งได้มีการประสานงานในขั้นต้นไว้แล้ว ส่วนชุมชนรัชมังคลา

ภิเชก จำนวน 100 หลังคาเรือนซึ่งตั้งอยู่ในที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย เทศบาลนครหาดใหญ่จะขอเช่าระยะยาวจากการรถไฟฯ เพื่อให้เกิดความมั่นคงในที่ดินแก่ชุมชน พร้อมกับดำเนินโครงการบ้านมั่นคง ไทยเข้มแข็ง ในรูปแบบของการปรับปรุงที่อยู่อาศัยใหม่ในที่ดินเดิม

“ปัญหาชุมชนแออัดริมทางรถไฟเมืองหาดใหญ่ ถือว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นกว่ากำลังขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องประสานงานกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาตามแนวทางของโครงการบ้านมั่นคง และจะต้องทำกันทั้งเมือง ทั้ง 15 ชุมชน ซึ่งเชื่อมั่นว่า เป็นการแก้ปัญหาอย่างตรงจุด และการดำเนินงานจะมีความคืบหน้าเป็นไปตามเป้าหมาย” นายไพโรกล่าว

นายอิสสระ สมชัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กล่าวว่า บ้านมั่นคง ไทยเข้มแข็ง เมืองหาดใหญ่ คาดว่าจะเป็นไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่จากเทศบาลนครหาดใหญ่ทั้ง 15 ชุมชน และต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน ซึ่งโครงการบ้านมั่นคงนี้จะเป็นความหวังใหม่ที่จะทำให้ชาวชุมชนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย มีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต และมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ทั้งนี้สิ่งที่สำคัญที่สุดคือความร่วมมือจากชาวชุมชนและความสามัคคีที่จะร่วมกันทำบ้านมั่นคงด้วย

“ยืนยันว่า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดย พอช. และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จะร่วมกับเทศบาลนครหาดใหญ่รวมทั้งภาคีพัฒนาในท้องถิ่น เพื่อให้บ้านมั่นคง ไทยเข้มแข็งเมืองหาดใหญ่เป็นจริง สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างแน่นอน” นายอิสสระกล่าวย้ำ ■

การแก้ปัญหาความเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ของประชาชนจังหวัดชายแดนภาคใต้

ปี 2546 รัฐบาลได้เริ่มต้นแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของประชาชนผู้มีรายได้น้อยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างจริงจัง ภายใต้โครงการบ้านมั่นคงที่ดำเนินการโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือ พอช. มีเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นคงในเรื่องที่ดินและที่อยู่อาศัยให้กับคนยากจนที่ไม่มีความมั่นคงในเรื่องที่อยู่อาศัย

แนวทางสำคัญในการดำเนินโครงการคือ สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นแกนหลักในทุกขั้นตอนของการทำงาน ตั้งแต่การสำรวจข้อมูล การบริหารจัดการโครงการ ชาวบ้านซึ่งเป็นเจ้าของปัญหาจึงเป็นทั้งผู้รับประโยชน์และเจ้าของโครงการ โดยรัฐบาลสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาสาธารณูปโภค และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สนับสนุนสินเชื่อเพื่อการสร้างบ้านและจัดซื้อที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย ในกรณีที่ต้องสร้างบ้าน สร้างชุมชนในที่ดินแปลงใหม่ ภายใต้การประสานความร่วมมือกับท้องถิ่น เจ้าของที่ดิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชน

จนถึงปัจจุบันมีชุมชนในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงแล้วจำนวน 47 โครงการ ผู้รับประโยชน์ 98 ชุมชน 7,205 ครัวเรือน รวมทั้งการทำงานของชุมชนเพื่อแก้ปัญหาที่ดินอยู่อาศัยและที่ดินทำกินบริเวณอุทยานแห่งชาติบูโด-สุไหงปาดี และพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

วันที่ 7 เมษายน 2552 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบแผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ปี 2552-2555 ซึ่งเป็นแผนพัฒนาเพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้แผนพัฒนาดังกล่าวมีโครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินโดยชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก ได้รับการอนุมัติโครงการและงบประมาณ 5,020 ล้านบาท เพื่อดำเนินการระหว่างปี 2553 -2555 และให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้ดำเนินโครงการ

โครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินฯ ดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครัวเรือนที่ยากจนและเดือดร้อนเรื่องที่อยู่

อาศัย ได้มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง โดยชุมชนและท้องถิ่นเป็นหลักในการดำเนินการ รวมทั้งให้ชุมชนในชนบทที่มีปัญหาที่ดินทำกินและที่ดินอยู่อาศัยได้ร่วมกันจัดการแก้ไขปัญหาที่ดินร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การมีสิทธิในที่ดินที่มั่นคง

โดยมีเป้าหมายในการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของผู้ยากจนในชนบท ทั้งสามปีรวม 100,000 ครัวเรือน ครอบคลุมพื้นที่ 416 ตำบล 2,900 หมู่บ้าน โดยจะดำเนินการภายในปี 2553 จำนวน 24,000 ครัวเรือน ในพื้นที่ 100 ตำบล แยกเป็นประเภทการซ่อมแซมปรับปรุงบ้าน ร้อยละ 70 ก่อสร้างบ้านใหม่ร้อยละ 30 ในด้านพื้นที่เป้าหมายในการแก้ปัญหาที่ดินมีจำนวน 50 พื้นที่ โดยจะดำเนินการในปีที่หนึ่งและสอง ปีละ 20 พื้นที่ และปีที่สาม 10 พื้นที่

แนวทางสำคัญในการดำเนินงานในพื้นที่ที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีความละเอียดอ่อนได้ใช้กระบวนการทำงานที่ให้ชุมชนและท้องถิ่นเป็นแกนหลักในการทำงาน เน้นการสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการทำงานให้มากที่สุด ซึ่งปัจจุบันได้มีการประชุมสร้างความเข้าใจกับผู้นำชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมายของปี 2553 ไปแล้ว 100 ตำบล ทั้งห้าจังหวัด (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส บางอำเภอในจ.สงขลาและสตูล)

ในด้านหลักเกณฑ์สนับสนุนทั่วไป เพื่อการซ่อมแซมและสร้างบ้าน ให้เป็นไปตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลายข้อประกอบกัน คือ 1.เป็นครอบครัวยากจน มีรายได้น้อย 2.มีสมาชิกในครอบครัวที่เป็นผู้สูงอายุ ผู้พิการ เด็กกำพร้า หรือบุคคลที่ต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ และ 3.ครอบครัวที่ขาดหัวหน้าครอบครัว

ในกรณีการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ให้เป็นไปตามเกณฑ์ข้อหนึ่งข้อใดประกอบกัน ได้แก่ บ้านเรือนที่อยู่อาศัยทรุดโทรมมาก โครงสร้างวัสดุไม่ถาวร ไม่ทนทาน ขนาดบ้านคับแคบ ไม่เพียงพอสำหรับการอยู่อาศัยเนื่องจากมีสมาชิกในบ้านหลายคน

ในกรณีการก่อสร้างบ้านใหม่ ได้กำหนด

เกณฑ์สำคัญไว้หลายประการ ได้แก่ 1.ครอบครัวที่ไม่มีบ้านอยู่อาศัยเป็นของตนเอง อาศัยอยู่กับญาติหรือผู้อื่น 2.บ้านที่อยู่อาศัยมีสภาพทรุดโทรมมากยากที่จะซ่อมแซม 3.อาศัยอยู่กับครอบครัวเดิมอยู่กันอย่างแออัด 4.มีที่ดินที่ได้รับการอนุญาตให้ปลูกบ้านได้ 5.ครอบครัวที่ประสบภัยพิบัติ

ในด้านการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย กรณีซ่อมแซมที่อยู่อาศัยกำหนดเพดานการสนับสนุนระหว่าง 15,000-50,000 บาทต่อครอบครัว และกรณีการก่อสร้างบ้านใหม่ให้มีการสนับสนุนงบประมาณระหว่าง 80,000-120,000 บาทต่อครอบครัว

ส่วนในด้านการแก้ปัญหาที่ดิน จะดำเนินการในพื้นที่ที่ประชาชนมีความเดือดร้อน ไม่มีที่ดินทำกิน หรือมีที่ทำกินแต่ไม่มีสิทธิในการทำกินหรือที่อยู่อาศัยที่มั่นคง เช่น ผู้อยู่อาศัยและทำกินในที่ดินของรัฐ เช่น การประกาศเขตป่า เขตอนุรักษ์ทับที่ดินทำกิน ผู้ที่อยู่อาศัยทำกินบริเวณชายทะเล ในที่ดินราชพัสดุ ที่ดินสาธารณะที่เลิกใช้เป็นที่สาธารณะ ที่ดินเอกชนไม่มีสัญญาเช่า เป็นต้น

ติดต่อประสานงานได้ที่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานปฏิบัติการภาคใต้ เลขที่ 62/17-18 ถนนเขาเจ็ยก อ.เมือง จ.พัทลุง 93000 โทรศัพท์ 074 - 611980 โทรสาร 074 - 617559 e-mail : south@codi.or.th ■

พอช.เดินหน้าโครงการจิตอาสารุ่นที่ 2

เมื่อวันที่ 22-23 สิงหาคม 2552 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ร่วมมือกับ มูลนิธิกองทุนไทย ชมรมอาสา part time ชมรมสร้างสุขเพื่อสังคม ได้จัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตอาสา โครงการปลูกป่าอาหารสัตว์ ณ อุทยานแห่งชาติรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการประมาณ 40 คน

กิจกรรมสำคัญที่ได้ทำร่วมกัน ได้แก่ การผสมและเทปูนพื้นโรงปุ๋ย

หมัก การทำกระสุนเมล็ดพันธุ์จำนวน 400 ลูก ซึ่งประกอบด้วย เมล็ดไม้ ตะขบ มะค่าโมง สะบ้า และฝรั่งป่า เพื่อนำไปยิงให้ตกในพื้นที่ที่ต้องการ ให้เจริญเติบโตเป็นอาหารสัตว์ป่าต่อไป การปลูกไม้ประดับข้างทาง เช่น ทองอุไร และชมพูพันธุ์ทิพย์ เพื่อเป็นอาหารของแมลงชนิดต่างๆ กว่า 200 ต้น การปลูกพืชเป็นอาหารสัตว์ เช่น กัลย มะม่วงป่า มะไฟ ไม้หาด หว่า และหวาย จำนวน 750

ต้น ส่วนที่ได้กรอกถุงดำรอวันออกแล้วเอาไปปลูกเสริมป่าเป็นกล้าต้นราชพฤกษ์ จำนวน 324 ถุง

นายประยงค์ อุปเสน หัวหน้างานพัฒนาบุคลากร พอช. กล่าวว่า โครงการจิตอาสา เป็นโครงการที่ส่งเสริมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและจิตอาสาของเจ้าหน้าที่ พอช. ในการทำประโยชน์ต่อส่วนรวมร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานอื่นๆ โดยเน้นการแบ่งปัน การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

การจัดงานในแต่ละครั้งเท่ากับได้ปลูกต้นจิตอาสาในจิตใจของผู้เข้าร่วมโครงการ และจะแบ่งเมล็ดพันธุ์ของจิตอาสาให้แก่คนรุ่นใหม่ต่อไป รวมแล้วพวกเราช่วยให้สัตว์ได้มีอาหารกินและเราได้อากาศบริสุทธิ์เพิ่มเกินหลักพันต้น

ซึ่งทุกท่านสามารถชมบรรยากาศของการทำกิจกรรมครั้งนี้ได้ทางรายการ คนละไม้คนละมือ (ทีวีไทย) ในวันที่ 5 เดือนกันยายนนี้ เวลา 13.00 น. ■

เครือข่ายองค์กรชุมชนคนกำแพงฯประกาศตั้งเป้าปี 2555 ทุกหมู่บ้านมีสวัสดิการชุมชน

กำแพงเพชร/เครือข่ายสวัสดิการชุมชนคนกำแพงจัดงานสัมมนานำเสนอผลงานรอบปี 2551 เผยยอดรวมเงินกองทุนสวัสดิการสะสมทะลุ 4 ล้านบาท ตั้งเป้าภายในปี 2555 ทุกหมู่บ้านทุกตำบลจะมีระบบสวัสดิการชุมชนเกือบทุกแห่ง

เมื่อวันที่ 27 สิงหาคมที่ผ่านมา เครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชนคนกำแพงร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จัดเวทีสัมมนาสวัสดิการชุมชนคนกำแพง ณ ห้องประชุมใหญ่ศูนย์ราชการจังหวัดกำแพงเพชร โดยมีผู้เข้าร่วมงานกว่า 750 คน

การจัดงานครั้งนี้มีนิทรรศการนำเสนอผลการดำเนินงานพื้นที่

รูปธรรม การเสวนาของหน่วยภาคีพัฒนาที่สนับสนุนงานสวัสดิการชุมชน การแสดงปาฐกถาพิเศษในหัวข้อ “สวัสดิการชุมชน ของชุมชน เพื่อชุมชน” โดยนายสมพร ไร่บางยาง ประธานอนุกรรมการสนับสนุนสวัสดิการชุมชน และรองปลัดกระทรวงมหาดไทย บรรยายภาพของการจัดงานเป็นไปอย่างกันเอง มีการนำศิลปะพื้นบ้าน เช่น เพลงฉ่อยมาประยุกต์นำเสนอผลงานด้านสวัสดิการชุมชนสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้ร่วมประชุม

ทั้งนี้ จากข้อมูลผลการดำเนินงานการพัฒนาสวัสดิการชุมชนคนกำแพงในปี 2551 ครอบคลุมพื้นที่ 11 อำเภอ 51 ตำบล 427 หมู่บ้าน จากทั้งหมด 78 ตำบล 823 หมู่บ้าน มีผู้ได้รับประโยชน์ทั้งหมด 20,308 คน และยอดเงินกองทุนสวัสดิการสะสมรวม 4,230,294 บาท มีการจัดสวัสดิการประเภทต่างๆ อาทิ รับ

ขวัญบุตรแรกเกิด สงเคราะห์ผู้ยากไร้ สมทบค่ารักษาพยาบาล ดูแลผู้สูงอายุ สมทบค่าทำศพ รวมถึงการส่งเสริมอาชีพ และดูแลทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

ส่วนเป้าหมายของการดำเนินการในปี 2552 นั้น มุ่งไปที่การพัฒนาศักยภาพพื้นที่ตำบลเดิม เสริมสร้างความเข้มแข็ง ขยายผลตำบลใหม่ที่น่าสนใจ ซึ่งในช่วงท้ายสุด เครือข่ายสวัสดิการชุมชนคนกำแพงประกาศเจตนารมณ์ว่าพร้อมขยายพื้นที่สวัสดิการชุมชนให้ครอบคลุมทุกตำบลในปี 2553 และขยายครอบคลุมทุกหมู่บ้านในปี 2555

นายประพันธ์ จิตคำ ตัวแทนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองน้ำไหลกล่าวว่า การขับเคลื่อนงานด้านสวัสดิการชุมชนสามารถสร้างหลักประกันความมั่นคงของชุมชนเป็นระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลของคนในท้องถิ่นด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ทั้งในรูปสิ่งของ เงินทุน น้ำใจ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ผลของสวัสดิการก่อให้เกิดรายได้ลดค่าใช้จ่าย ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีของคนกับท้องถิ่น รวมถึงการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นและภาคีพัฒนาอื่นๆ ให้เกิดการหนุนเสริมงานในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

“ขบวนการสวัสดิการชุมชน จ.กำแพงเพชรจึงตระหนักถึงความจำเป็นต้องส่งเสริมและพัฒนากระบวนการคุ้มครองทางสังคม ด้วยการฟื้นฟูสวัสดิการให้สามารถเป็นหลักประกันความมั่นคงในการใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง การช่วยเหลือเกื้อกูลของคนในชุมชนตั้งแต่เกิดจนตาย โดยเน้นความร่วมมือกับหน่วยงานในท้องถิ่น จังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสร้างพลังและพัฒนาสวัสดิการชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในพื้นที่ตำบล จังหวัด และภูมิภาค ให้ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน” ตัวแทนเครือข่ายสวัสดิการชุมชนคนกำแพงกล่าว ■

พอช.อีสานเร่งวัดผลความพึงพอใจของผู้รับบริการจากสถาบันฯ

เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2552 ที่ผ่านมา กลุ่มจังหวัดที่ 7 ประกอบด้วย ขอนแก่น ร้อยเอ็ด ชัยภูมิ และมหาสารคาม ได้จัดเวทีการรับฟังผลความพึงพอใจ โดยมีผู้เข้าร่วมราว 40 คน จาก 26 โครงการ เพื่อสำรวจความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการ ประจำปีงบประมาณ 2552

นายสำเริง เสกขุนทด ผู้จัดการสำนักงานปฏิบัติการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กล่าวว่า การวัดผลความพึงพอใจของผู้รับบริการจาก

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนหรือ พอช. เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการปฏิบัติงานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มีเป้าหมายสำคัญ เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงคุณภาพของการปฏิบัติงาน และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือการปรับปรุงคุณภาพการดำเนินงานของ พอช. ทั้งเรื่องข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของผู้รับบริการ จึงมีความสำคัญต่อการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้ชุมชนท้องถิ่นต่อไป ■

ชมรมอนุรักษ์รักษาคล่องฉวางร่วมกับสภาองค์กรชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่นปลูกป่าต้นน้ำฟื้นฟูคล่องฉวาง

สุราษฎร์ธานี /ชาวกลุ่มน้ำคล่องฉวาง 500 คน ร่วมปลูกป่า 3,000 ต้น แถมนำรักษาคล่องฉวางแฉง ความเปลี่ยนแปลงคล่องฉวางเกิดจากการบุกรุกป่าต้นน้ำ ทำให้น้ำแห้งจากคล่องฉวาง ตั้งเป้าปี 2553 เกิดแผนแม่บทปฏิบัติการฟื้นฟูคล่องฉวาง

เมื่อวันที่ 11 สิงหาคมที่ผ่านมา ชมรมอนุรักษ์รักษาคล่องฉวาง ร่วมกับหน่วยงาน องค์การภาคีต่างๆในพื้นที่ อาทิ อุทยานแห่งชาติได้ร่วมเย็นสภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำพุ โรงเรียนตลอดแนวคล่องฉวาง ทหาร และ

ประชาชนที่อาศัยในกลุ่มน้ำคล่องฉวาง ร่วม 500 คน ร่วมกันปลูกป่าเพื่อเทิดพระเกียรติ 12 สิงหาคม พร้อมจัดกิจกรรมนิทรรศการส่งเสริมการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าต้นน้ำและคล่องฉวาง เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในกลุ่มน้ำคล่องฉวาง

ต้นไม้ที่ปลูก ได้แก่ กล้าไม้พื้นถิ่น ตะเคียน, หลุมพอ, ไม้ยาง, ประดู่, ไม้สะเดาเทียม, จำปาเขา เป็นต้น จำนวนรวม 3,000 ต้น

นายชัยยะ ภูเขียวชาตวิทย์ แกนนำเครือข่ายชมรมอนุรักษ์กลุ่มน้ำ

คล่องฉวาง กล่าวว่า “ตนเองเติบโตมากับสายน้ำนี้ ตั้งบ้านอยู่ริมคล่องฉวาง จึงเห็นความเปลี่ยนแปลงของทุกช่วงเวลาที่ผ่านมา คล่องฉวางเดิมมีน้ำลึกท่วมหัวข้าง ลำคลองมีความกว้างมาก เกลียวน้ำดูนิ่งแต่ทรงพลัง เขาใช้ล่องซุง และล่องเรือไปมาหาสู่กัน ผ่านไปช่วงอายุของตนเอง สายน้ำที่เคยทรงพลังกลับอ่อนแรง ปัจจุบันตลอดสายน้ำเต็มไปด้วยทราย น้ำลึกแค่ครึ่งแข้งและป่าต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์ ทั้งต้นไม้และสัตว์ป่ากลับกลายเป็นสวนยาง

สวนผลไม้ โดยเฉพาะเงาะโรงเรียนพืชพื้นถิ่นของอำเภอบ้านนาสารในตลิ่งที่สูง เพราะมีป่าชายคลองคอยพุง กลับสูญหาย เพราะมีการบุกรุกที่ชายคลองปลูกปาล์มน้ำมัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งป่าท้ายน้ำหรือป่าในลาด ที่คอยชุนน้ำไว้มิให้ไหลลงแม่น้ำตาปีอย่างฉับพลัน ถูกบุกรุกแผ้วถางปลูกปาล์มน้ำมัน ความสัมพันธ์ระหว่างดินน้ำป่า ถูกทำลายลงด้วยฝีมือคนอย่างเราๆ”

นายศุภวัฒน์ กล่อมวิเศษ ผู้ประสานงานชมรมอนุรักษ์กลุ่มน้ำคล่องฉวาง กล่าวว่า ความคาดหวังต่อการฟื้นฟูกลุ่มน้ำคล่องฉวางอันดับแรก

รายงาน WIFIU

■ อัมพร แก้วหนู

ปฏิรูปที่ดินโดยท้องถิ่น และองค์กรชุมชน

การลงทะเบียนคนจนเมื่อปลายปี 2546-2547 ซึ่งมีผู้มาลงทะเบียน 12.3 ล้านรายนั้น คนมาลงทะเบียน 3.6 ล้านรายหรือประมาณร้อยละ 10 ของทั้งหมดมีปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน เป็นปัญหาที่คนในประเทศนี้เดือดร้อนมากที่สุดเป็นอันดับสองรองจากปัญหาหนี้สินซึ่งมีคนลงทะเบียน 5 ล้านราย ลักษณะปัญหาที่ดินทำกินของกลุ่มแรก หมายถึงการไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรชาวไร่ชาวนา เพราะที่ดินคือปัจจัยการผลิตสำคัญที่สุด การมี (หรือไม่มี) ที่ดินคือตัวชี้วัดความยากจน (และร่ำรวย) ของเกษตรกร **กลุ่มที่สอง** คือการมีที่ดินไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ **กลุ่มที่สาม** มีที่ดินทำกินแต่ไม่มีความมั่นคง ซึ่งหมายความว่าทำกินอยู่ในที่ดินสาธารณะประเภทต่างๆ รวมถึงการที่รัฐบาลประกาศเขตอนุรักษ์ป่า (อุทยาน, เขตห้ามล่าสัตว์ป่า, เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า) ทับลงไปในพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน ปัญหาประการสุดท้ายนี้เกิดขึ้นทุกหนแห่งทั่วประเทศ เกิดความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับรัฐมาทุกยุคทุกสมัย

การแก้ปัญหาที่ดินนั้น ความจริงมีขั้นตอนที่ชัดเจนเกือบทุกเรื่อง รัฐประกาศทับที่ชาวบ้านก็ต้องมีการพิสูจน์สิทธิ์ สุดท้ายถ้าเป็นจริงก็ต้องเพิกถอน ชาวบ้านรุกที่สาธารณะถ้าไม่มีการใช้ประโยชน์และชาวบ้านเดือดร้อนจริงก็ร้องขอยกเลิก รุกที่หลวงก็ขอเช่า ฯลฯ แต่เพราะการมีขั้นตอน มีกฎหมายที่ชัดเจนทำให้การแก้ไขล่าช้ามาก เพราะสุดท้ายแล้วมักต้องจบลงที่การมีมติ ครม.

บ้าง การออกกฎหมายมายกเลิกกฎหมายบ้าง ซึ่งเป็นเรื่องยากเย็นแสนเข็ญ ทำงานกันห้าปีสิบปีไม่มีความก้าวหน้า จนเกือบทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเลิกที่จะทำลี้มๆ ไปเสีย ยกเว้นชาวบ้านที่ลี้มไม่ได้ เพราะแม้ว่าจะเป็นการประกาศเขตอนุรักษ์ทับที่ชาวบ้านก็ต้องโดนจับ โดนคุกคาม ที่ดินของรัฐประเภทอื่นๆ ก็มีการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ชาวบ้านถูกรุกถอยร่นมากขึ้นเรื่อยๆ

กระบวนการแก้ปัญหาที่ดินที่ผ่านมานอกจากจะถูกจำกัดด้วยกระบวนการทางกฎหมายแล้ว ยังถูกจำกัดด้วยหน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้องไม่ก็หน่วยงาน บทบาทของชุมชนในท้องถิ่นอย่าง อบต. หรือเทศบาลก็มีบทบาทน้อยมากในการแก้ปัญหา นั่นคือสาเหตุที่คน 3.6 ล้านรายไปลงทะเบียนบอกรัฐบาลว่าเขามีความทุกข์เรื่องนี้อย่างยิ่ง

การแก้ปัญหาขนาดใหญ่ของ

ประเทศ ทุกปัญหาต้องอาศัยสังคมอาศัยประชาชน อาศัยทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันทำงาน อย่างเรื่องกรณีที่ดินนั้นอาจจะมีแนบแนบล้านกรณีทั่วประเทศ ถ้าเราใช้กฎหมายที่มีอยู่ ใช้กระบวนการที่ทำงานกันมา ใช้หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักทำงานตามลำพัง ก็ประมาณการได้ว่าต้องใช้เวลาหลายร้อยปีอย่างแน่นอน

ในระยะสี่ห้าปีที่ผ่านมานี้ ขบวนการองค์กรชุมชนที่เดือดร้อนเรื่องที่ดินทั่วประเทศได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การทำงานครั้งสำคัญ จากการใช้วิธีหลัก คือเดินขบวนเรียกร้อง มาเป็นการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกันสำรวจความเดือดร้อนในเมือง ในตำบล สำรวจตรวจสอบความเดือดร้อนแต่ละครอบครัวอย่างเป็นระบบ เป็นวิทยาศาสตร์ มีข้อมูลอ้างอิงตาม

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) มีการตรวจสอบรับรองโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ แล้วนำเสนอกลไกการพิจารณาตามลำดับชั้น ในขณะที่อบต.หลายแห่งพร้อมที่จะออกข้อบัญญัติตำบลเพื่อช่วยแก้ปัญหา หาทางออกให้ชาวบ้าน ทดสอบว่าที่ให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีอำนาจมากขึ้นนั้นจริงหรือเปล่า?

สาระสำคัญของขบวนการเคลื่อนไหวเรื่องที่ดินแนวใหม่มี 3 ประการคือ 1.ชุมชนเจ้าของปัญหาลุกขึ้นมาแก้ปัญหาเอง เดินสำรวจข้อมูลเอง ทำแผนที่เอง โดยทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรื่องอะไรก็สนับสนุนเรื่องนั้นอย่างเต็มที่ กำลังด้วยวิธีการที่วุ่นวายกับเป็นการปลุกคนทุกคนที่มีปัญหาเรื่องที่ดินให้ลุกขึ้นมาแก้ปัญหา ไม่ใช่เพียงแต่เรียกร้องให้คนอื่นทำให้ดังเช่นอดีต สร้างกำลังคนนับล้านๆ คนมาช่วยกันทะเลาะลงงปัญหาที่ยากเย็นแสนเข็ญนี้ 2.เน้นการจัดกรรมสิทธิ์ร่วมโดยชุมชน (หลายคนตั้งชื่อว่าโฉนดชุมชน) ซึ่งมีความยั่งยืน ความเป็นธรรม และการกระจายประโยชน์ในการถือครองดีกว่าการจัดสรรสิทธิ์ถาวรให้แต่ละคน ซึ่งมีความเสี่ยงสูงที่จะสูญเสียที่ดินไปอีกในระยะเวลาอันสั้น และ 3.ใช้การจัดรูปที่ดินใหม่มาจัดขบวนชุมชน จัดคน จัดความสัมพันธ์ของคน ของสถาบัน จัดสังคม ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ขบวนการคนยากไร้ในเรื่องที่ดินกว่า 3.6 ล้านรายทั่วประเทศบอกว่าเขาจะปฏิรูปที่ดินกันอย่างไร ไม่มีเปลี่ยน ■

ต่อจากหน้า 8

จะต้องทำให้ลูกหลานลุ่มน้ำที่อยู่คนละพื้นที่ รับรู้ปัญหาของแต่ละพื้นที่ร่วมกัน ทั้งปัญหาเฉพาะพื้นที่ และปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทุกคลองฉวาง ชมรมเรียกร้องต่อทุกภาคส่วน ให้จัดเวทีประชุมเพื่อสร้างแผนแม่บทในการพัฒนาลุ่มน้ำคลองฉวางร่วมกัน เบื้องต้นจะเสนอเรื่องนี้ต่อนายอำเภอบ้านนาสาร นายสุริยัณห์ จิรสัตย์สุนทร ด้วยวาจาและคาดว่าจะต้นปี 2553 ชมรมจะผลักดันให้มีเวทีจัดทำแผนแม่บทขึ้นมา

เพื่อให้ทุกฝ่ายถือเป็นแนวทางฟื้นฟูคลองฉวางร่วมกัน

ทั้งนี้คลองฉวางมีต้นน้ำอยู่ที่เขาหนอง ในเขตอุทยานแห่งชาติได้ร่วมเย็น เป็นเสมือนสายเลือดหลักของชาวอำเภอบ้านนาสาร ไหลผ่านตำบลเพิ่มพูนทรัพย์ บ้านนาสารน้ำพุ ท่าชี เทศบาลบ้านนาสารประชาชนในพื้นที่ได้ใช้ประโยชน์ทั้งด้านการเกษตร และการอุปโภคบริโภค ก่อนไหลลงสู่แม่น้ำตาปี ■

สมาชิกองค์กรชุมชนภาคกรุงเทพฯ และตะวันออก เดินหน้าพัฒนาชุมชนครบวงจร

รายงาน พิเศษ

■ ประพันธ์ สีดำ

กรุงเทพฯ : คณะประสานองค์กรชุมชนภาคกรุงเทพมหานคร ปริมณฑลและตะวันออก ร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) จัดงานสัมมนาสรุปผลการแก้ปัญหาภาคประชาชนพร้อมยกระดับการพัฒนาที่เน้นพื้นที่เป็นตัวตั้งชุมชนเป็นแกนหลัก

เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2552 คณะประสานองค์กรชุมชนภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก 12 จังหวัด ร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) จัดงาน “รวมใจ สร้างพลัง สัมมนาองค์กรชุมชนภาคกรุงเทพมหานคร ปริมณฑลและตะวันออก” ขึ้น ณ หอประชุมพิชเนศวร มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เขตบางเขน กรุงเทพฯ โดยมีตัวแทนองค์กรชุมชนจากพื้นที่ 12 จังหวัด ประกอบด้วย กรุงเทพฯ นนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด และตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคีพัฒนาเข้าร่วมงานครั้งนี้ประมาณ 700 คน

ภายหลังเปิดงานโดย นางศิริวรรณ บุตรราช กรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนที่ประชุมได้เชิญ นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา กรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนหรือพอช. บรรยายพิเศษในประเด็น “รากเหง้าหลักคิด และกระบวนการทำงานขององค์กรชุมชน” ซึ่งนางสาวสมสุข กล่าวว่า ขบวนการองค์กรชุมชนของเราเดินมาไกลมากแล้ว เห็นได้จากจุดเดิมเมื่อ 8 ปีที่แล้ว ที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เข้ามาหนุนเสริมและร่วมเรียนรู้กับพี่น้อง จนสามารถต่อเติมจุดอ่อน จุดแข็ง แต่เมื่อมองดูอย่างลึกซึ้งแล้วขบวนการองค์กรชุมชนมีวัฒนธรรมเรื่องระบบคิดที่หลากหลายที่จะให้ชุมชนของตนเองอยู่ดีมีสุข

นางสาวสมสุข กล่าวต่อว่า โจทย์ใหญ่ของการแก้ไขปัญหาในปัจจุบันคือการปรับเปลี่ยนระบบการจัดสรรทรัพยากรและการแก้ปัญหาที่ดินให้เกิดความเป็นธรรม และการปรับระบบการบริหารภาครัฐทั้งหมด ยังมีระบบราชการ และหน่วยงานอื่นๆ อีกมาก เพื่อนำไปสู่โครงสร้างความสัมพันธ์กับภาคชุมชนภาคสังคม ภาคเอกชน และอื่นๆ ในแบบที่เหมาะสม แต่เรื่องดังกล่าวนี้จะทำให้เกิดขึ้นไม่ได้หากไม่มีองค์ความรู้มาประกอบ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยขึ้นมา แต่ทั้งนี้ ไม่ว่าจะผลที่เกิดขึ้นจะออกมาอย่างไร ข้อเสนอแนะนั้นต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในตัวมันเอง

เห็นได้จากในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา องค์กรชุมชนมีความรู้มากขึ้น ทั้งด้านการจัดการทรัพยากรเกษตรกรรม ที่ดิน ที่อยู่อาศัย การดูแลกันและกันตามรูปแบบกองทุนสวัสดิการชุมชน ยกเว้นเป็นสภาองค์กรชุมชน ทั้งหมดเรียกว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญา ที่เกิดจากความเชื่อถือและสามารถรักษาทรัพย์สินเอาไว้ได้ การรวมตัวเป็นเครือข่ายนับว่าเป็นยาวิเศษที่จะยับยั้งความยากจน ที่เกิดจากการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเป็นเจ้าของ การนำความคิดของทุกคนในชุมชนมาเป็นพลังร่วม หล่อหลอมรวมกันนำไปสู่การก้าวเดินไปข้างหน้า จนก่อเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถสร้างวาระการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

หากเป็นความคิดของคนเพียงไม่กี่คนไม่มีทางประสบผลสำเร็จได้ การมาร่วมกันลงมือคิดถูกใจจนสามารถพัฒนาขึ้นมาเป็นขบวนการ เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชน ที่เกิดจากความคิดของชาวบ้านที่เริ่มจากพลังกลุ่มคนเล็กๆ ในชุมชนเป็นเจ้าของ ปัจจุบันกลายเป็นกองทุนที่ได้ช่วยเหลือกันอย่างครบวงจรตั้งแต่เกิดจนตายและครอบคลุมคนทุกประเภท และยังสามารถนำเงินทุนก้อนเล็กๆ ไปต่อยอดทุนของรัฐบาล สามารถช่วยเหลือครอบคลุมคนทั้งประเทศ

นางสาวสมสุข กล่าวต่อไปว่า ขบวนการองค์กรชุมชนทุกวันนี้ใหญ่มากพอสมควร ถึงเวลาแล้วที่ขบวนการองค์กรชุมชนจำเป็นต้องเป็นพลังหลักของการเปลี่ยนแปลงแต่ต้องทำอย่างรอบคอบและชุมชนไม่จำเป็นต้องไปลอกเลียนแบบใคร การสร้างพลัง สร้างระบบ การเมืองขั้นพื้นฐานที่ทุกชุมชนต้องมี เพราะจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมฐานรากที่เป็นแนวราบ ที่ทุกคนเป็นเจ้าของ และเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียม การบริหารชุมชนของเราต้องมองทุกคนเข้ามาบริหารชุมชน เป็นการสร้างวาระการพัฒนาแบบฉบับของประชาชน

ในช่วงบ่าย มีการเสวนาในหัวข้อ “บทบาทของหน่วยงานภาคีพัฒนาต่อการขับเคลื่อนงานของขบวนการองค์กรชุมชน ที่เน้นพื้นที่เป็นตัวตั้ง

ชุมชนเป็นแกนหลักในการพัฒนา” มีผู้เข้าร่วมเสวนา ประกอบด้วย นายกฤษดา สมประสงค์ หัวหน้าฝ่ายการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการมีส่วนร่วม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย พ.ต.อ.ดร. ธงชัย เย็นประเสริฐ นายกองจัดการบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี นายบรรลือ สุกใส หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร นางกัญญ์รัฐญาณ์ กุสวัสดี พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดฉะเชิงเทรา นางสาวกนิษฐา ปรีชาพิชคุปต์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) โดยมี นายธีรพงศ์ พร้อมพ้อขึ้นบุญ ผู้จัดการสำนักงานปฏิบัติการภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก เป็นผู้ดำเนินรายการ

นายกฤษดา สมประสงค์ กล่าวว่า การที่ได้มีโอกาสร่วมทำงานอย่างต่อเนื่องกับขบวนการองค์กรชุมชนเรามีความเห็นร่วมกันเพื่อการบริหารงานให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนคือ 1. การส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคี 2. การบริหารงาน การจัดการที่ดี 3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น 4. น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งหมดเป็นการหนุนเสริมโดยเน้นการจัดทำแผนชุมชนร่วมกันกับชุมชน เป็นความร่วมมือจนผลักดันสู่ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศ ภายใต้การพึ่งพาตนเองได้และทำแล้วเกิดประโยชน์กับชุมชน

ส่วนแนวทางการอุดหนุนงบประมาณการสนับสนุน ยังมีปรับปรุงเพื่อกำหนดแนวทางมีทิศทางสนับสนุนโดยได้จัดทำยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม คือ 1.เมื่อชุมชนเข้มแข็งแล้วภาครัฐต้องถอยออกมาเพื่อจะให้ท้องถิ่นมีอิสระในการทำงาน 2.การทำงานในพื้นที่ต้องรู้เขารู้เรา เพื่อให้ประชาชนได้ประโยชน์ท้องถิ่นได้รับความนิยมน

■ พรรณทิพย์ เพชรมาก

ในการจัดการที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินในลักษณะสิทธิร่วมหรือโฉนดชุมชนเพื่อเน้นการรักษาให้ที่อยู่อาศัยและที่ดินยังคงอยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืนนั้น การมีกองทุนควบคู่กันไปเป็นเรื่องจำเป็น เพราะในช่วงเวลาที่มีการครอบครองที่ดินร่วมกันนั้น อาจมีสมาชิกบางรายที่ไม่ประสงค์จะครอบครองที่ดินต่อไปหรืออาจไปประกอบอาชีพอื่น หรือมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถรักษาที่ดินไว้ได้ จำเป็นต้องขายสิทธิ์ที่ดินคืนให้กลุ่ม กลุ่มจึงจำเป็นต้องมีเงินทุนเพื่อช่วยรับรองกรณีเหล่านี้ รวมทั้งการรับรองที่ดินร่วมกันโดยชุมชนในช่วงที่ผ่านมาซึ่งไม่มีกฎหมาย/กฎระเบียบรับรองรับไม่สามารถนำเอกสารรับรองสิทธิ์ที่ดินไปค้าประกันการกู้เงินกับธนาคารได้

แต่ถ้าหากชุมชนได้จัดให้มีกองทุนที่ดิน หรือกองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัยที่มาจากออมของสมาชิกสมาชิกก็สามารถกู้ยืมเงินจากกลุ่มไปใช้ตามความจำเป็นหรือเพื่อการ

พัฒนาในด้านต่างๆ ได้

ที่ผ่านมาชุมชนที่ทำโครงการแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยทุกชุมชนต้องเริ่มจากการออมทรัพย์ ซึ่งมีทั้งกลุ่มออมทรัพย์ทั่วไปและกลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย เมื่อมีการทำโครงการแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยแล้ว ส่วนใหญ่ยังมีการออมต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการออมหุ้นตามขั้นต่ำที่กลุ่มกำหนด แต่บางส่วนหยุดการออม/ออมไม่ต่อเนื่อง การจัดให้มีกองทุนที่อยู่อาศัยหรือกองทุนที่ดินในระดับชุมชนจึงควรเป็นเรื่องที่ต่อเนื่องกับระบบการออมทรัพย์ที่มีอยู่เดิม

แต่กองทุนระดับชุมชนเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะรองรับการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ในเมื่อชุมชนได้มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายระดับตำบลหรือระดับเมือง การ

มีกองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัยหรือกองทุนที่ดินร่วมกันระดับท้องถิ่นตำบลหรือเมือง จึงเป็นเรื่องที่เครือข่ายชุมชนได้มาคิดร่วมกัน เพราะนอกจากจะทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างชุมชน สามารถใช้กองทุนในการขยายการแก้ไขปัญหาไปสู่เรื่องอื่นๆ เป็นช่องทางที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยสมทบงบประมาณสนับสนุน รวมทั้งเป็นการช่วยยึดโยงความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิก เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัย กองทุนที่ดิน หรือกองทุนเพื่อการพัฒนาในระดับท้องถิ่น ในส่วนของรัฐบาลก็ควรมีกองทุนกลาง กองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัย หรือธนาคารที่ดิน เพื่อช่วยในการจัดซื้อที่ดินในกรณีที่ต้องซื้อ ซึ่งเงินทุนในระดับชุมชนหรือท้องถิ่นอาจมีไม่เพียงพอสำหรับรองรับการขายคืนที่ดิน ซึ่งจากการหารือกับชุมชนมีข้อสรุปที่จะจัดให้มีกองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัย/กองทุนที่ดิน ใน 3 ระดับ ดังนี้

1) กองทุนที่ดินที่อยู่อาศัยในระดับชุมชนที่ทำคู่กับโฉนดชุมชน

เงินกองทุนมาจากการออมของสมาชิก รายได้จากการบริหารจัดการกองทุนกรณีที่มีการปล่อยให้สมาชิกกู้ยืม

2) กองทุนระดับท้องถิ่นโดยใช้เงินจากท้องถิ่น ที่มาของเงินทุนมาจากการลงหุ้นร่วมกันของชุมชนต่างๆ ในพื้นที่ การสมทบจาก อบต. หรือเทศบาล ซึ่งปัจจุบันได้มีพื้นที่บางแห่งได้เริ่มจัดให้มีกองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัยในระดับเมือง/เขต เช่น ชุมแพ เขตบางเขน ซึ่งมีรูปแบบหลากหลาย

3) กองทุนที่ดินหรือกองทุนที่อยู่อาศัยระดับชาติ ได้เสนอให้รัฐบาลใช้เงินเป็นร้อยละ...ของภาษีที่ดินหรือการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดิน ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาประมาณ 1 - 2 ปี เนื่องจากต้องมีการออก พ.ร.บ.รองรับ

ในส่วนเครือข่ายแก้ไขปัญหที่ดิน ที่อยู่อาศัย โดยชุมชนท้องถิ่นเห็นว่าเพื่อให้นโยบายเรื่องกองทุนที่ดินและกองทุนที่อยู่อาศัยสามารถเป็นจริงได้ ในส่วนของชุมชนท้องถิ่น

อ่านต่อหน้า 12

ต่อจากหน้า 10

สัมภาษณ์องค์กรชุมชนภาคกรุงเทพฯ

คำประกาศเจตนารมณ์ องค์กรชุมชนภาคกรุงเทพฯ ปริณทลและตะวันออก

การพัฒนาประเทศไทยที่มาถึงปัจจุบันมีความขัดแย้ง มีการแข่งขันกันเป็นส่วนใหญ่ มีการพัฒนาที่มุ่งแสวงหาอำนาจเงินตราและเพื่อพวกพ้อง เราพี่น้ององค์กรชุมชนภาคกรุงเทพฯ ปริณทลและตะวันออก ต้องอยู่กับการพัฒนา ดิน น้ำ ป่า และสิ่งแวดล้อม รวมถึงแหล่งอาหาร

จากจุดยืนที่มั่นคงและตั้งมั่นมานานนับหลายปีที่เราองค์กรชุมชนภาคกรุงเทพฯ ปริณทลและตะวันออก ได้พยายามร่วมไม้ร่วมมือเชื่อมโยงทั้งคนจนเมืองและชนบท เพื่อให้มีพลังในการแก้ไขปัญหา ทั้งๆ ที่เรารู้ดีว่าการแก้ไขปัญหาต้องอาศัยคนหลายฝ่ายร่วมกันแก้ไข แต่พวกเราได้รับการตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาเพียงแค่การบรรเทาโรค ทั้งๆ ที่เรารู้ดีว่าการแก้ไขปัญหาต้องอาศัยคนหลายฝ่ายร่วมกันแก้ไข แต่พวกเราได้รับการตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาเพียงแค่การบรรเทาโรค ทั้งๆ ที่เรารู้ดีว่าการแก้ไขปัญหาต้องอาศัยคนหลายฝ่ายร่วมกันแก้ไข แต่พวกเราได้รับการตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาเพียงแค่การบรรเทาโรค

1. เราจะรวมพลังพี่น้องชาวองค์กรชุมชนทั้งภาคเมืองและชนบท ในการต่อสู้ในความทุกข์ยาก

ความยากจน ในการเชื่อมโยงทั้งการคิด การช่วยกันทำ และการตัดสินใจร่วมกันและพร้อมที่จะสร้างผู้นำคนรุ่นใหม่ ชาวชุมชนทั้งหมด ทั้งพื้นที่ ได้เข้ามาเป็นเจ้าของการพัฒนาชุมชนมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งปัจจุบัน ในอนาคต เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. เราจะยึดมั่นการพัฒนาชุมชนตามแนวทางพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน โดยการพลิกฟื้นวิถีชีวิตชุมชนด้วยการรักษาดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า สิ่งแวดล้อม และไม่ให้พื้นแผ่นดินไทย ต้องไปเป็นของคนต่างชาติ

3. เราจะร่วมกันแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน โดยใช้หลักการที่ว่า การจัดการที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ในรูปแบบที่ชุมชนเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยจะรักษาไว้ให้จนถึงลูกหลานตลอดไป

4. เราองค์กรชุมชน จะพัฒนาองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง บนพื้นฐานของการบริหารจัดการที่ดี มีธรรมาภิบาล เป็นที่ยอมรับขององค์กรทั่วไปและสาธารณชนอย่างมีศักดิ์ศรี

5. เราพร้อมจะร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นท้องถิ่นนักพัฒนาเพื่อชุมชน และนำไปสู่การพัฒนาประเทศและชุมชนแบบยั่งยืน ในหลักการที่ว่าใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ชุมชนเป็นแกนหลัก โดยใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญ

ต่อจากนี้เราหวังว่าการพัฒนาที่เต็มรูปแบบในลักษณะของภาคีความร่วมมือ ที่เข้ามาเห็นความสำคัญและความมุ่งมั่นของขบวนการองค์กรชุมชนภาคกรุงเทพฯ ปริณทลและตะวันออกอย่างแท้จริง โดยเข้ามาสนับสนุนดังต่อไปนี้

1. สนับสนุนแผนการพัฒนาองค์กรชุมชนให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี เชื่อมโยงเป็นองค์กรเป็นชุมชนเครือข่ายที่เข้มแข็งในทุกเรื่อง ทุกงาน ประเด็น โดยบรรจุไว้ในที่แผนระดับ อบต. เทศบาล เขต และจังหวัด

2. สนับสนุนให้มีนโยบายการปฏิรูปที่ดิน ให้กับประชาชนคนจน ให้มีที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน โดยการจัดการแบบเป็นเจ้าของร่วมกันของชุมชน

3. สนับสนุนให้มีการพัฒนาประเทศทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง โดยให้คำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งแหล่งอาหารให้ยังคงอยู่ มีความปลอดภัยไร้สารเคมี ตลอดจนส่งเสริมเกษตรอินทรีย์

4. สนับสนุนให้เกิดสภาองค์กรชุมชน ในทุกพื้นที่ อบต. เทศบาล เขต ซึ่งเป็นการพัฒนาประชาธิปไตยจากฐานของชุมชนอย่างแท้จริง ในทุกท้องที่ท้องถิ่น ทั้งภาคกรุงเทพฯ ปริณทลและตะวันออก ทั้ง 12 จังหวัด

5. สนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาทางด้านระเบียบกฎหมาย ที่ไม่เอื้อต่อขบวนการองค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหา ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

6. สนับสนุนงบประมาณและกองทุน ในการพัฒนาองค์กรชุมชนโดยสามารถผ่านถึงองค์กรชุมชนโดยตรง ด้วยความไว้วางใจ

7. รัฐบาลควรสนับสนุนนโยบาย ที่ได้ประกาศต่อสาธารณะและต่อหน้าชาวชุมชนเมืองและชนบท เช่น การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน และสวัสดิการ ฯลฯ โดยมี การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและจริงจังนับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ■

ต่อจากหน้า 11

กองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัย

ต้องร่วมกันพัฒนากองทุนในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น เพื่อแสดงให้เห็นรูปธรรมที่ชัดเจน ซึ่งอาจมีรูปแบบที่หลากหลาย ตามสภาพพื้นที่ วัฒนธรรม โดยช่วงแรกเสนอให้ **สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน** ได้ทดลองจัดงบประมาณสมทบกองทุนในระดับชุมชน/ท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในนโยบายในเรื่องนี้ด้วย

ตัวอย่างกองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัยในระดับท้องถิ่นที่ได้มีการดำเนินการมาแล้ว ได้แก่ **กองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัยเมืองชุมแพ** เริ่มมาจากที่ชุมชนเห็นเป้าหมายร่วมกันจะ

สร้างกองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมืองเพื่อจะได้มีเงินในการพัฒนาที่อยู่อาศัยของชุมชนใหม่หรือชุมชนเดิมที่มีการขยายสมาชิกมากขึ้น โดยชุมชนที่ทำโครงการบ้านมั่นคง 8 โครงการ และชุมชนที่จะทำโครงการใหม่ นำทุนมาก่อตั้งกองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัยร่วมกัน ซึ่งปัจจุบันมีเงินกองทุน 3,744,977 บาท มาจากการสมทบของชุมชน 644,977 บาท เทศบาล 2,000,000 บาท และจากสถาบันระหว่างประเทศเพื่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (IIED) ที่ผ่านทางมูลนิธิศูนย์ศึกษาที่อยู่อาศัยแห่งเอเชีย (ACHR) 1,100,000 บาท ซึ่งเงินกองทุนจะเริ่มใช้สำหรับชุมชนที่ 9, 10, 11 ที่ทำโครงการที่อยู่อาศัยซึ่งอยู่ระหว่าง

การพัฒนาโครงการ

นอกจากนี้**กองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัยเขตบางเขน** ได้มีการหารือเรื่องตั้งกองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัยของชุมชนที่อาศัยอยู่ริมคลองมาตั้งแต่ปี 2547 ซึ่งเริ่มจากกองทุนสวัสดิการที่มีฐานสมาชิกจากทั้ง 16 ชุมชน ต่อมาเมื่อกองทุน พอช.มีเงินไม่เพียงพอในการที่จะให้สินเชื่อที่อยู่อาศัยรายใหม่ จึงมีความเห็นว่าจะต้องมีการพัฒนากองทุนที่อยู่อาศัยในระดับเขตเพื่อรองรับเรื่องนี้ รวมทั้งจะใช้เป็นกองทุนในการทำงานระดับเขตด้วย ในการตั้งกองทุนได้ใช้เงินของชุมชนที่รวมกันไว้ที่สหกรณ์ 1,200,000 บาท ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันระหว่างประเทศเพื่อสิ่งแวดล้อมและ

การพัฒนา (IIED) ที่ผ่านทางมูลนิธิศูนย์ศึกษาที่อยู่อาศัยแห่งเอเชีย (ACHR) 1,100,000 บาท ซึ่งปัจจุบันได้ให้สินเชื่อไปแล้ว 3 ชุมชน ซึ่งเป็นชุมชนที่ยังไม่สามารถปรับปรุงที่อยู่อาศัยรวมทั้งชุมชนได้ แต่เริ่มทำจากระดับกลุ่มย่อย 7 - 8 ครอบครัว จึงให้มาใช้เงินสินเชื่อจากกองทุน โดยให้สมาชิกออมสมทบ อีกส่วนหนึ่งได้ให้เป็นเงินชั่วคราวสำหรับชุมชนที่เสนอสินเชื่อ พอช.แต่ยังไม่เบิกจ่ายไม่ได้ จึงใช้เงินจากกองทุนไปก่อน ทางเครือข่ายชุมชนริมคลองบางบัวเห็นว่าการทำเรื่องกองทุนจะต้องเน้นการออมจากสมาชิกเพื่อทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ หวงแหน และช่วยกันดูแลรักษากองทุนให้ยั่งยืน ■

ต่อจากหน้า 1

งานสหประชาชาติการจัดการที่อยู่อาศัย

นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี กล่าวว่า วันจันทร์แรกของเดือนตุลาคมของทุกปี องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้เป็นวันที่อยู่อาศัยโลก (World Habitat Day) เพื่อให้ประเทศต่างๆ ในโลกให้ความสำคัญกับสถานการณ์การอยู่อาศัยและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของการมีที่อยู่อาศัย และความรับผิดชอบร่วมกันในการจัดหาที่อยู่อาศัยให้ประชาชนทุกคน ซึ่งในปีนี้สหประชาชาติได้กำหนดเรื่อง **“Planning Our Urban Future”** เป็นวาระแห่งปี 2552

ในประเทศไทยมีการจัดงานวันที่อยู่อาศัยโลกมาแล้วอย่างต่อเนื่อง โดยชุมชนที่ทำงานด้านที่อยู่อาศัย ในพื้นที่กรุงเทพมหานครชุมชนได้ร่วมทำงานกับองค์กรปกครองท้องถิ่นอย่างจริงจัง เช่น ในพื้นที่เขตบางเขนที่มีคณะกรรมการพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเขต การแก้ปัญหาทั้งเมือง หน่วยงานที่รับผิดชอบมีตั้งแต่ผู้อำนวยการเขต กรมธนารักษ์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม เป็นต้น ในเขตบางเขนเป็นตัวอย่งที่ดีของความร่วมมือระหว่างชุมชนกับท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาชุมชนทั้งระบบ ซึ่งนายกรัฐมนตรีก็เคยดูงานบ้านมั่นคงที่ชุมชนบางบัวมาแล้ว

นายอิสสระ สมชัย รัฐมนตรีว่าการพัฒนาสังคมฯ กล่าวว่า การจัดงานวันที่อยู่อาศัยโลกในประเทศไทย จะจัดขึ้นในพื้นที่ทุกภูมิภาคประมาณ 26 เวที ระหว่างวันที่ 1-19 ตุลาคม 2552 และในวันที่ 12 ตุลาคม 2552 จะจัดสัมมนา **สหประชาชาติการจัดการที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน** ที่ห้องประชุมใหญ่ อาคาร

สหประชาชาติ โดยมีนายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นประธานเปิดการสัมมนา

นางสาวสมสุข บุญยะปัญญา ประธานอนุกรรมการพัฒนาที่ดินและที่อยู่อาศัยเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนเมืองและชนบท กล่าวว่า ทิศทางสำคัญของการจัดการที่ดินและที่อยู่อาศัยในช่วงต่อไป คือ การทำงานและจัดการร่วมกันของชุมชนและท้องถิ่น ตั้งแต่การจัดทำข้อมูล การทำแผนแก้ไขปัญหาที่ดินและทรัพยากร การจัดการที่ดินร่วมกันของชุมชนในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่ใช่ทำในลักษณะปัจเจก การจัดงานสหประชาชาติอยู่อาศัยและที่ดินทำกิน โดยขบวนชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งจะมีขึ้นในทุกภูมิภาค จะเป็นการสร้างพื้นที่เรียนรู้ร่วมกันขนาดใหญ่ของชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน และรัฐบาล ฯลฯ

ด้านนางสนอง รวยสูงเนิน ผู้นำชุมชนจากเมืองชุมแพ กล่าวว่า การทำงานเรื่องที่อยู่อาศัยทั้งเมืองชุมแพใน จ.ขอนแก่น ตอนนี้มีทั้งหมด 9 โครงการ ทำตั้งแต่เรื่องที่อยู่อาศัย สวัสดิการชุมชน กองทุนพัฒนาระดับเมือง และการทำนารวม งานพื้นที่ถ้าได้รับการสนับสนุนท้องถิ่นชุมชนจะทำงานได้เร็วขึ้น เพราะองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดชุมชนที่สุด

เช่นเดียวกับ**นางทีพิมพ์พร กองสอน** จากสภาองค์กรชุมชนตำบลบัวใหญ่ จ.น่าน กล่าวว่า การแก้ไขปัญหาที่ดินของประชาชนในตำบลบัวใหญ่ เริ่มจากสมาชิกที่มีปัญหา เริ่มจากการสำรวจข้อมูลการประชุมหารือกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบันการแก้ปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย ได้ขยายความคิดและการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกันทั้งจังหวัด โดยมีท้องถิ่น เช่น อบต. อบจ. เป็นผู้

สนับสนุน รวมทั้ง พอช.ที่สนับสนุนโครงการบ้านมั่นคงชนบท เพื่อแก้ปัญหาผู้เดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยในตำบลบัวใหญ่

ทั้งนี้ทิศทางการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินของรัฐบาลชุดปัจจุบัน **นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ** นายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายด้านสังคมว่า จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการจัดหาที่ดินทำกินให้แก่ผู้มีรายได้น้อย ส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ และเร่งรัดปรับปรุงแก้ไขปัญหาคูณภาพการอยู่อาศัย คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยเฉพาะชุมชนผู้มีรายได้น้อยให้ดียิ่งขึ้น พร้อมทั้งจะสร้างธรรมาภิบาลในการจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินของประชาชนในเมืองและชนบท ส่งเสริมประชาธิปไตยในการจัดการปัญหาอย่างมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและท้องถิ่น เพื่อคลี่คลายปัญหาความไม่สมดุลในการถือครองที่ดินซึ่งถือเป็น **“ก้นดักความทุกข์”** ในการดำรงชีวิตที่ประชาชนในระดับรากหญ้าไม่สามารถก้าวข้ามไปได้ และเป็นจุดอ่อนของโครงสร้างการพัฒนาของประเทศมาเป็นเวลานาน โดยรัฐบาลได้จัดตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงเข้มแข็งของชุมชนเมืองและชนบท ภายใต้คณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแห่งชาติขึ้นมา เพื่อดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับคณะอนุกรรมการพัฒนาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงเข้มแข็งของชุมชนเมืองและชนบท หน่วยงานด้านพัฒนาที่ดินและที่อยู่อาศัย เครือข่ายองค์กรชุมชนทั่วประเทศ จึงร่วมกัน

จัดงาน **สหประชาชาติการจัดการที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินโดยขบวนชุมชนและท้องถิ่น วันที่อยู่อาศัยโลก 2009** ระหว่างวันที่ 1-19 ตุลาคม 2552 เพื่อสอดคล้องกับวาระแห่งปี 2552 ของสหประชาชาติ จึงมีการจัดกิจกรรมและเวทีสื่อสารวาระในพื้นที่ต่างๆ ทั้งส่วนกลางและใน 4 ภูมิภาค รวม 26 แห่ง มีคนเข้าร่วมเวที และกิจกรรมทั่วประเทศประมาณ 17,500 คน

อนึ่ง จากการสำรวจความเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยในปี 2551 โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน พบว่ามีผู้เดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยในชุมชนเมืองทั่วประเทศจำนวน 728,639 ครอบครัว ใน 6,334 ชุมชน การดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง 7 ปีที่ผ่านมาสามารถแก้ไขปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยได้ 86,593 ครอบครัว ใน 1,418 ชุมชน ครอบคลุมพื้นที่ 257 เมืองใน 73 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 12 ของจำนวนผู้เดือดร้อนทั้งหมดเท่านั้น

ในปี 2547 มีผู้ลงทะเบียนความเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยทั่วประเทศ 1.9 ล้านราย และลงทะเบียนความเดือดร้อนเรื่องที่ดินจำนวน 3.6 ล้านราย ปัจจุบันมีเครือข่ายองค์กรชุมชนที่เริ่มดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 556 ตำบล โดยทำงานอยู่ในขั้นตอนต่างๆ คือ ด้วยการสำรวจข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลผู้เดือดร้อน จัดทำแผนที่ทำมือและแผนที่ดิจิทัล การรับรองสิทธิโดยชุมชนไปจนถึงการเสนอแนวทางแก้ไขให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการจัดทำโฉนดชุมชน

งานมหกรรมการจัดการที่ดินและที่อยู่อาศัยโดยชุมชนและท้องถิ่น เป็นการสรุปบทเรียนการทำงาน

ต่อจากหน้า 12

งานสัมมนาการจัดการที่อยู่อาศัย

ของขบวนการองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำงานจัดการที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินร่วมกัน พร้อมทั้งระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากพื้นที่ปฏิบัติการทั่วประเทศ เพื่อเสนอเชิงนโยบายต่อรัฐบาลในวันจันทร์ที่ 12 ตุลาคม 2552 ซึ่งจะมีการจัดงานสัมมนาสมัชชาการจัดการที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ณ ห้องประชุมใหญ่ อาคารสหประชาชาติ ถนนราชดำเนิน กรุงเทพฯ โดยมี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ร่วมสัมมนา กับผู้นำองค์กรชุมชน ผู้แทนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน ทั้งหมดประมาณ 900 คน ■

ต่อจากหน้า 1

ชนเผ่าพื้นเมืองพร้อมประสานรัฐบาล

รวมถึงนำเสนอองค์ความรู้ว่าด้วยการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเชื่อ ภูมิปัญญา และผลผลิตของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชนได้อย่างแท้จริง สร้างกิจกรรมประสานความสัมพันธ์ระหว่างชนเผ่าพื้นเมืองที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงกับชุมชนที่อยู่ในเมือง ให้มีเวทีพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิตร่วมกัน รวมทั้งร่วมกันประกาศเฉลิมฉลองวันชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทยร่วมกับชนเผ่าพื้นเมืองทั่วโลก

แผนการดำเนินงานสำคัญที่เครือข่ายฯ จะดำเนินการร่วมกันคือ การจัดการที่ดินโดยชุมชนเพื่อชุมชนบนพื้นที่สูง ในรูปแบบโฉนดชุมชนของเครือข่ายชุมชนพื้นเมืองบนพื้นที่สูงกว่า 116 แห่ง จากกลุ่มชาติพันธุ์ 10 เผ่า ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง เมี่ยน ลีซู ลาหู่ อาข่า ดาระอาง ไทใหญ่ ลัวะ และขมุ จากจังหวัดพื้นที่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำปาง และน่าน พร้อมเข้าร่วมเป็น

พื้นที่นำร่องจัดการทรัพยากรโดยชุมชนในรูปแบบของโฉนดชุมชนพัฒนาเป็นข้อเสนอต่อรัฐบาลในการดำเนินการเรื่องโฉนดชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

ทั้งนี้เครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทยได้ยื่นข้อเสนอถึง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี เนื่องในวันชนเผ่าพื้นเมืองฯ ในเรื่องสำคัญ ดังนี้ 1. รัฐบาลไทยต้องสร้างมาตรการและกลไกคุ้มครองสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทย ตามปฏิญญา กติการะหว่างประเทศ และอนุสัญญาที่ประเทศไทยได้ลงนามให้สัตยาบันไว้กับองค์การสหประชาชาติ 2. เรียกร้องให้รัฐบาลไทยรับรองและประกาศให้วันที่ 9 สิงหาคมของทุกปีเป็นวันชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย ซึ่งตรงกับวันสากลชนเผ่าพื้นเมืองโลก พร้อมสนับสนุนกิจกรรมและงบประมาณ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมรณรงค์สิทธิชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทยมีความต่อเนื่อง

นอกจากนี้รัฐบาลไทยต้องเร่งดำเนินการคุ้มครองสิทธิชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทย อาทิ ให้เด็กทุกคนที่เกิดในแผ่นดินไทย ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดน ให้ส่งเสริมบทบาทและพัฒนาศักยภาพผู้หญิงชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศ ให้มีบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างเท่าเทียมเสมอหน้า รัฐมีนโยบายส่งเสริมการศึกษาของชนเผ่าพื้นเมือง โดยไม่จำกัดเพศและวัย จัดทำนโยบายภาษาท้องถิ่น สนับสนุนการใช้ภาษาแม่และภาษาท้องถิ่นของแต่ละชนเผ่าอย่างเป็นรูปธรรม ที่สำคัญรัฐต้องคืนสิทธิการจัดการทรัพยากรให้แก่ชนเผ่าพื้นเมือง รวมทั้งยกเลิกโครงการและนโยบายที่มีผลกระทบและก่อความเสียหายต่อวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นและชนเผ่าพื้นเมือง

“รัฐต้องคุ้มครองพื้นที่ทำกิน ที่อยู่อาศัย และพื้นที่ทางวัฒนธรรมของชนเผ่าพื้นเมือง ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเชื่อ การผลิตและวัฒนธรรมของชุมชน เร่งสร้างมาตรการคุ้มครองความมั่นคงใน

ทรัพยากรดินน้ำป่า รับรองการทำประโยชน์ในที่ดินของชนเผ่าบนพื้นที่สูงที่ยั่งยืนมั่นคง โดยขอให้รัฐบาลจัดทำเป็นยุทธศาสตร์กำหนดเป็นแผนแม่บทโฉนดชุมชนบนพื้นที่สูง โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งระหว่างดำเนินการแก้ไขปัญหาเครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองตามข้อเรียกร้องข้างต้น เครือข่ายฯ ขอให้รัฐบาลได้มีนโยบายส่งการไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ยุติการข่มขู่ คุกคาม จับกุม คุมขัง ดำเนินคดี ทำลายทรัพย์สินผลอาสิน อพยพ รื้อถอน โยกย้าย จนกว่าการแก้ไขปัญหาตามหลักการข้างต้นจักแล้วเสร็จ กรณีที่ได้จับกุมดำเนินคดีไปแล้ว ขอให้รัฐบาลหามาตรการดำเนินการถอนฟ้องทางคดีโดยเร็ว ทั้งนี้ เครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย ขอเสนอพื้นที่หมู่บ้านที่ขอให้รัฐบาลแก้ปัญหาโดยจัดทำเป็นแผนแม่บทโฉนดชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน” ■

ต่อจากหน้า 1

6 สภาองค์กรชุมชนจังหวัดชุมพร

สืบเนื่องจากการสร้างเขื่อนป้องกันกัดเซาะชายฝั่ง และการขุดลอกคลองทำแก้มลิง เพื่อระบายน้ำท่วมอำเภอเมือง ส่งผลกระทบต่อระบบไหลเวียนของน้ำ ทำให้มีน้ำขังเกิดปัญหาน้ำเสีย ส่งผลกระทบต่อชุมชนที่ทำมาหากินตลอดชายฝั่งทะเลความยาว 250 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่อำเภอ 6 อำเภอ ได้แก่ ปะทิว เมือง สวี พังตะโก หลังสวน ละแม มีการรวมกลุ่มประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้าน 40 กลุ่ม ใน 6 อำเภอ และกลุ่มชมรมอนุรักษ์ป่าชายเลน

นายธวัชม์ คล้ายรุ่ง รองประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลปากหาด อ.เมือง จ.ชุมพร กล่าวว่า ที่ผ่านมาภาคประชาชนมีการรวมตัวเป็นเครือข่ายประมงพื้นบ้านจังหวัดอาชีพรการทำประมงหน้าบ้านของชุมชน การต่อสู้ในเรื่องประมงพาณิชย์ เรื่องของการไม่ต้องการโรงไฟฟ้าที่ชุมโค ภายหลังจากมีสภาองค์กรชุมชนตำบลแล้ว ได้ส่งเสริมให้ประชาชนเป็นหลักในการจัดการปัญหาชุมชนเอง เราจึงจัดทำข้อมูลระดมความคิดเห็น จัดทำแนวทางแก้ไข ปัญหา และประสานไปทางผู้ว่าราชการจังหวัดให้มีการช่วยเหลือ แต่ก็ยังต้องอาศัยความร่วมมือของชาวบ้านในพื้นที่ช่วยกันผลักดันและปกป้องทรัพยากรชุมชนต่อไป

นายสุชาติ บัวสุวรรณ ผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบลระดับจังหวัด กล่าวว่ ที่ผ่านมาชาวบ้านชุมชน

จังหวัดชุมพรมีการเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรมาทุกปี เช่น โครงการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหิน การสร้างเขื่อนในจังหวัด ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลถึงวิถีคนชุมพร ซึ่งขณะนี้มีการเคลื่อนไหวแสดงความไม่เห็นด้วยต่อโครงการสร้างเขื่อนกั้นน้ำเพราะทำให้กระแสน้ำเกิดการเปลี่ยนแปลงและไปทำลายระบบชายฝั่ง ส่งผลให้มีคลื่นแรงกว่าเดิม

สำหรับแผนการแก้ไขปัญหาประมงชายฝั่ง ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์หลัก 4 ด้าน ได้แก่ หนึ่ง ชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเอง ได้แก่ การจัดสวัสดิการชุมชน การพัฒนาองค์กรหรือเครือข่าย เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน การจัดทำแผนต่อต้านยาเสพติด การจัดทำโครงการสิทธิประมงหน้าบ้าน การสร้างจิตสำนึก การเชื่อมโยงภาคีอื่นๆ เครือข่ายธุรกิจชุมชน เช่น บัมนำมัน ร้านค้าชุมชน ตลาดกลาง การท่องเที่ยวอนุรักษ์

สอง การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป้องกันทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ได้แก่ มลพิษในแม่น้ำลำคลอง/ทะเล การทำลายป่าไม้ต้นน้ำ และป่าทะเล การฟื้นฟูอนุรักษ์สภาพป่าชายเลน การปลูกป่าชุมชน การรักษาระบบนิเวศ การเชื่อมโยงภาคีพัฒนา

สาม การมีส่วนร่วมในนโยบายของรัฐทั้งส่วนท้องถิ่นและส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่นระดับ อบต. อบจ. ผ่านสภาองค์กรชุมชนตำบล ได้แก่ โครงการสิทธิประมงหน้าบ้าน(ข้อบังคับตำบล) การควบคุมการจัดซื้อปลาเปิด ปลาไก่ ของโรงงานปลาปน การบำบัดน้ำเสียของโรงงาน/ชุมชน ส่วนกลาง การกำหนดแนวเขต 2,000 เมตร มาตรการปิดอ่าวในฤดูปลาวางไข่ การต่อต้านเครื่องมือทำลายทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการออกนโยบาย ข้อบังคับ กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ส่งเสริมการจัดสวัสดิการชาวเล แผนชุมชนชาวประมง

และประการสุดท้าย จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ศูนย์ข้อมูล ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา อาชีพ วิถีชุมชนประมงเชื่อมโยงภาคี โดยใช้กลุ่มบ้านปากหาดเป็นตัวอย่างในการแก้ไขปัญหา

ทั้งนี้ใน จ.ชุมพรมีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลแล้ว 9 ตำบล จากพื้นที่ทั้งหมด 70 ตำบล โดยได้มีการบูรณาการแผนงานของภาคประชาชนที่ดำเนินการโดยสภาองค์กรชุมชน จ.ชุมพร ร่วมกับแผนยุทธศาสตร์ จ.ชุมพร ■

ต่อจากหน้า 1

สว.การพัฒนาสังคมฯ

เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2552 สหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.) ร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดงาน “สามปีที่ก้าวผ่าน สู่วันที่ก้าวต่อไป ในการปฏิรูปที่ดิน สวัสดิการและกองทุน” ณ ลานอเนกประสงค์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ โดยมีนายอิสสระ สมชัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้เกียรติเป็นประธานเปิดงาน มีคณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สมาชิกสหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจเข้าร่วมงานประมาณ 1,000 คน

ทั้งนี้ตัวแทนสหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.) จาก 7 ภูมิภาค กล่าวรายงานวัตถุประสงค์การจัดงาน โดยระบุว่า สอช. เป็นขบวนการองค์กรชุมชนที่เชื่อมโยงพี่น้องชาวชุมชนแออัดที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง เพื่อแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของคนจนในชุมชนเมือง ก่อตั้งเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2549 ปัจจุบันมีสมาชิกรวม 400,000 ราย มีพันธกิจเพื่อร่วมด้วยช่วยกันในการขับเคลื่อนงานด้านการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของคนจนในชุมชนแออัด และต่อยอดการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างครบวงจร เช่น การจัดสวัสดิการชุมชน กองทุนเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง การปฏิรูปที่ดิน ฯลฯ และสอช.จะเป็นแกนหลักของขบวนการพัฒนาเมือง เพื่อยกระดับการแก้ไขปัญหาพร้อมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนจนในเมืองต่อไป

นายอิสสระ สมชัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กล่าวแสดงความยินดีในวาระครบรอบ 3 ปีของสหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.) ซึ่งเห็นว่าการขับเคลื่อนของขบวนการพัฒนาเมืองจะสามารถกลายเป็นพลังอันสำคัญในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ในการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนผ่านทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนหรือ พอช. ดังนั้นการที่ขบวนการพัฒนาเมืองมีความเข้มแข็งในการแก้ไข

ปัญหาที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัดตามโครงการบ้านมั่นคง จึงถือเป็นความภูมิใจในการทำงาน

นายอิสสระ กล่าวอีกว่าโครงการบ้านมั่นคงต้องดำเนินการต่อเนื่องต่อไป และรัฐบาลได้พยายามผลักดันให้การดำเนินโครงการมีความคืบหน้า พร้อมส่งเสริมสนับสนุนในด้านต่างๆ ทั้งเรื่องการเงินงบประมาณผ่านกองทุนของ พอช. เพื่อเป็นสินเชื่อให้ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการสามารถขอใช้ได้อีก เป็นจำนวนทั้งหมด 3,000 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2553 และการเพิ่มเงินอุดหนุนต่อยูนิตให้

“เรื่องบ้านมั่นคงต้องเดินหน้าต่อไป รัฐบาลจะเพิ่มวงเงินอุดหนุนจาก 68,000 บาท เป็น 80,000 บาท ต่อยูนิต และจะให้เงินงบประมาณตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งปี 2553 เพื่อสนับสนุนสินเชื่อให้โครงการบ้านมั่นคงผ่าน พอช. จำนวนรวม 3,000 ล้านบาท ให้ครอบคลุมกับความต้องการสำหรับการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัด” รัฐมนตรีพัฒนาสังคมระบุ

นางทิพย์รัตน์ นพดารมย์ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) กล่าวแสดงความยินดีกับการครบรอบ 3 ปี สู่ปีที่ 4 จะก้าวไปในการปฏิรูปที่ดิน สวัสดิการและกองทุน โดยระบุว่า นับเป็นความสำเร็จของโครงการบ้านมั่นคง ที่ทำให้ชุมชนลุกขึ้นมาเป็นเจ้าของปัญหา และรวมตัวกันแก้ไขปัญหาของตนเอง ในส่วนของ พอช. หากถือว่าโครงการบ้านมั่นคงเป็นผลสำเร็จก็ต้องยอมรับว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดคือพี่น้องชาวชุมชน ขบวนการพัฒนาเมือง สอช. ที่เป็นผู้ขับเคลื่อนงานเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยคนจนในชุมชนเมือง อย่างไรก็ตาม จากนั้นต่อไป ต้องมีการต่อยอดไปเชื่อมโยงในการแก้ไขปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัยโดยชุมชนและท้องถิ่นในภาพรวมทั้งเมืองและชนบท และพร้อมกันนั้นก็ต้องให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่นๆ เช่น เรื่องสวัสดิการชุมชน กองทุนเพื่อการพัฒนาเมือง ฯลฯ ทั้งนี้เชื่อมั่นว่า สหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.) จะมีการพัฒนา และเติบโตแข็งแรงอย่างมั่นคงต่อไป ■

ต่อจากหน้า 1

นายกฯ อภิสิทธิ์ประกาศสวัสดิการชุมชน

อ.รัตภูมิ จ.สงขลา เครือข่ายสวัสดิการชุมชน 5 ภูมิภาค ร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนหรือ

พอช.และกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ จัดงานสมัชชาสวัสดิการชุมชนระดับชาติ โดยมีนายอิสสระ สมชัย รมว.กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ เป็นประธานเปิดงาน นายกฯ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มอบนโยบายของรัฐบาลในการสนับสนุนสวัสดิการชุมชน มีผู้แทนชุมชน หน่วยงาน และนักวิชาการ เข้าร่วมงานกว่า 9,000 คน

งานสมัชชาสวัสดิการชุมชนในครั้งนี้มีผู้ร่วมงานอย่างคับคั่ง ทั้งผู้แทนของเครือข่ายสวัสดิการชุมชนทั้ง 5 ภูมิภาค เครือข่ายสวัสดิการชุมชนในจังหวัดสงขลา ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้แทนของรัฐบาล และหน่วยงานภาครัฐ นายถาวร เสนเนียม รมช.กระทรวงมหาดไทย, นายสมพร ไร่บางยาง รองปลัดกระทรวงมหาดไทย, นายพระนาย สุวรรณรัตน์ ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ, พลเอกสุรินทร์ พิภพทอง ประธานคณะกรรมการพอช., นางทิพย์รัตน์ นพดารมย์ ผู้อำนวยการ พอช. ฯลฯ

กิจกรรมสำคัญเริ่มจากการกล่าวรายงานของนางมุกดา อินตะสาร ผู้แทนเครือข่ายสวัสดิการชุมชน การเปิดงานสมัชชาสวัสดิการชุมชนแห่งชาติ และมอบใบรับรองแก่องค์กรชุมชนด้านสวัสดิการแก่องค์กรที่ทำสาธารณประโยชน์ในจังหวัดสงขลา โดยนายอิสสระ สมชัย รัฐมนตรีกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ การเสวนา “การจัดสวัสดิการชุมชนสู่ความมั่นคงอย่างยั่งยืน” การรายงานผลการดำเนินงานของสวัสดิการชุมชน ตามด้วยการมอบนโยบายของนายกรัฐมนตรีในการสนับสนุนและพัฒนาวัดสวัสดิการชุมชน และเยี่ยมชมพื้นที่สวัสดิการชุมชนที่ตำบลเขาพระ อ.รัตภูมิ จ.สงขลา ของนายก รัฐมนตรีและคณะ

นายอิสสระ สมชัย รมว.กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กล่าวว่าการพัฒนาสังคมฯ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนหรือ พอช. ซึ่งเป็นหน่วยงานในกำกับของกระทรวงฯ ได้สนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนโดยการสมทบไปที่กองทุนของชุมชนโดยตรง และในปี 2550 กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนรวม 400 ล้านบาท รวมทั้งการแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการแห่งชาติปี พ.ศ. 2546 เป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมสวัสดิการสังคม ปี 2550 ที่

กำหนดเรื่องสวัสดิการชุมชนไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งให้มีผู้แทนองค์กรชุมชนเป็นคณะกรรมการระดับชาติ 8 คน การจัดสวัสดิการชุมชนจึงมีผลต่อการฟื้นฟูระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนที่ครอบคลุมคนทุกเพศ ทุกวัย ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนทั้งหมด

นายชบ ยอดแก้ว หนึ่งในคณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแห่งชาติและผู้แทนเครือข่ายสวัสดิการชุมชน 5 ภูมิภาค กล่าวว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดสวัสดิการที่ดำเนินการและบริหารจัดการโดยชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตให้กับคนในชุมชนท้องถิ่น ปัจจุบันมีการสมทบกองทุนจากสามฝ่าย คือ สมาชิกในชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น และรัฐบาลที่ดำเนินการโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ในปี 2552 มีกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ดำเนินการสะสมจำนวน 3,156 กองทุน (ตำบล/เทศบาล) สมาชิกกองทุน 25,000 หมู่บ้าน จำนวน 1.02 ล้านคน รวมเงินกองทุน 601 ล้านบาท เงินกองทุนดังกล่าวร้อยละ 73 มาจากการสมทบของสมาชิก นอกนั้นสมทบโดยหน่วยภาครัฐ ได้จัดสวัสดิการให้กับชุมชนแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ประเภท ครอบคลุมการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ได้แก่ รับขวัญเด็กเกิดใหม่ ค่ารักษาพยาบาล ทุนการศึกษา ทุนกีฬา พัฒนาอาชีพ บำนาญ ฌาปนกิจ ฯลฯ

โดยนายชบ ยอดแก้ว ในนามผู้แทนเครือข่ายสวัสดิการชุมชน 5 ภูมิภาค มีข้อเสนอต่อรัฐบาลให้ประกาศสวัสดิการชุมชนเป็นวาระแห่งชาติ เนื่องจากในปัจจุบันมีประชาชนอีกประมาณ 50 ล้านคนที่ไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการ เช่น ข้าราชการ พนักงานบริษัทเอกชนที่มีระบบสวัสดิการดูแล โดยให้รัฐบาลสนับสนุนเรื่องสวัสดิการชุมชน ทั้งการพัฒนาและสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชนที่จัดตั้งแล้ว ส่งเสริมจัดตั้งสวัสดิการชุมชนในพื้นที่ใหม่ให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ และสนับสนุนกลไกเชื่อมโยง ทั้งในส่วนของชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น และรัฐบาล ในการพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชน ทั้งนี้เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงให้กับชุมชนท้องถิ่น

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกฯ ได้กล่าวมอบนโยบายการสนับสนุนสวัสดิการชุมชน ชื่นชมประชาชนที่เริ่มจัดตั้งกองทุน

ต่อจากหน้า 16

สนาการชุมชนเขาคราม

แม้ว่าขณะนี้ธนาคารชุมชนตำบลเขาคราม กำลังประสบภาวะวิกฤตความศรัทธา แต่ด้วยความที่ธนาคารชุมชนตำบลเขาครามมีรากฐานการพัฒนา ระบบทุนการเงินของชุมชนมาตั้งแต่การก่อตั้งกลุ่ม

ออมทรัพย์ของแต่ละหมู่บ้านเมื่อปี 2544 มี “นักเรียนรู้” จากกระบวนการ “ประชาธิปไตย” ใน การจัดทำแผนแม่บทชุมชน

วันนี้สมาชิก ผู้นำชุมชน ผู้เกี่ยวข้องกับ ธนาคารชุมชน ได้หวนกลับมาช่วยกัน รำลึกถึง เกียรติประวัติอันยิ่งใหญ่ คุณค่าความเป็นธนาคาร ชุมชนระดับตำบลแห่งแรกของประเทศไทย เพื่อ

ฟื้นฟูสถาบันการเงินของชุมชนแห่งนี้ให้อยู่คู่กับ ชุมชนต่อไป สมกับเจตนารมณ์ของผู้นำชุมชนรุ่น ก่อนๆ ที่ได้ร่วมกันทุ่มเทสร้างมา

วิกฤตที่ธนาคารชุมชนตำบลเขาครามกำลัง เผชิญนี้จึงเป็นเหมือนเครื่องยกระดับการบริหาร จัดการสถาบันการเงินชุมชน และเป็นเครื่อง พิสูจน์ความเข้มแข็งของชุมชน ■

ต่อจากหน้า 14

นายฯ อภิสวัสดิ์ประภาสสวัสดิการชุมชน

สวัสดิการชุมชน และพร้อมที่จะเป็น หนุนส่วนกับประชาชน นายกรัฐมนตรี กล่าว “กลุ่มคนในสังคมที่มีระบบ รองรับที่ดีที่สุดคือข้าราชการ พนักงาน ราชการวิสาหกิจ รองลงมาคือระบบ ประกันสังคม ซึ่งรองรับคนได้ ประมาณ 12-13 ล้านคน ในขณะที่ ประชาชนกว่า 40 ล้านคนยังไม่มี ระบบสวัสดิการ หรือหลักประกันที่ ชัดเจน นี่คือนโยบายที่รัฐบาลชุดนี้มีความ มุ่งมั่นอย่างเต็มที่ว่าจะต้องมีระบบ สวัสดิการสำหรับประชาชน ยืนยันว่า รัฐบาลมีความพร้อมในการสนับสนุน สวัสดิการชุมชนและงบประมาณ สมทบกองทุนที่จัดตั้งแล้ว เพื่อให้ ประชาชนมีหลักประกันในชีวิต เป็นการส่งเสริมการออม และสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน และหากประชาชนสามารถสมทบได้ 1 บาท รัฐบาลจะสมทบ 1 บาท และ จะโน้มน้าวให้องค์กรปกครองท้องถิ่น สมทบอีก 1 บาท ในเบื้องต้น จะ จัดสรรงบประมาณเพื่อสมทบในปี 2552 ประมาณ 727 ล้านบาท เพื่อ กองทุนที่จัดตั้งแล้ว 3,176 ตำบล และจะสนับสนุนให้มีการจัดตั้ง กองทุนให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ภายในปี 2555 พร้อมกับการผลักดัน เรื่องสวัสดิการชุมชนให้เป็นวาระแห่ง ชาติดีตามทีเครือข่ายชุมชนนำเสนอ”

ภายหลังการมอบนโยบายแล้ว ผู้แทนชุมชนได้ช่วยพรวันเกิดแก่นายกรัฐมนตรี ให้บริหารประเทศ โดยปราศจากอุปสรรค หลังจากนั้น ได้เดินทางไปตรวจเยี่ยมกองทุน สวัสดิการชุมชนที่ตำบลเขาพระ อำเภอรัตถุมิ จังหวัดสงขลา โดยมี ประชาชนรอต้อนรับกว่า 3,000 คน

นายไข นวลแก้ว ประธาน กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาพระ เปิดเผยว่า กองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลเขาพระ จัดตั้งกองทุนฯ เมื่อ ปี 2548 สมาชิกแรกเริ่ม 779 คน ปัจจุบัน 4,438 คน จากประชากร ทั้งหมด 12,860 คน จัดสวัสดิการให้ กับสมาชิกมาเป็นเวลา 4 ปี 7 เดือน ครอบคลุมสวัสดิการประเภทต่างๆ หลายรายการ เช่น เกิด เจ็บ ตาย ปลูกหนี้ เงินยืมเพื่อการศึกษา เงิน ยืมเพื่อการประกอบอาชีพ ดูแลผู้ ด้อยโอกาส คนพิการ สนับสนุน

การจัดงานประเพณี การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม รวมกองทุนที่มีการออม เพื่อสวัสดิการทั้งหมด 6,232,112 บาท และรวมเม็ดเงินที่มีการจ่าย สวัสดิการให้กับสมาชิกในรอบ 4 ปี ทั้งหมด 5,540,574 บาท ผู้ได้รับ ประโยชน์รวม 2,052 คน โดยในปี 2555 จะรณรงค์ให้มีสมาชิกอย่างน้อย 50% ของคนทั้งตำบล

อนึ่ง พื้นที่จังหวัดสงขลาซึ่งมี การจัดสวัสดิการชุมชนมายาวนาน ปัจจุบันมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ ชุมชนแล้วในพื้นที่ทั้งระดับตำบลและ เทศบาล 138 กองทุน รวมสมาชิก กว่า 123,480 คน มีเงินกองทุน คงเหลือจากการจัดสวัสดิการให้ สมาชิกไปแล้วจำนวน 56.4 ล้านบาท โดยใน จ.สงขลา มีพื้นที่ทั้งหมด 107 ตำบล 33 เทศบาล ■

ต่อจากหน้า 1

คณะอนุกรรมการพัฒนาที่อยู่อาศัย

ข้อบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้มาแล้ว ได้แก่ ข้อบัญญัติว่าด้วยการจัดการ ป่าชุมชน ตำบลแม่ทา จ.เชียงใหม่ เทศบัญญัติเรื่องการปรับปรุงชุมชน แออัด การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยฯ ของเทศบาลเมืองสุรินทร์ รวมทั้งการ นำกฎหมายเกี่ยวกับที่ดิน ที่ อยู่อาศัย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ ท้องถิ่นมาแลกเปลี่ยนกัน ทำให้นำ ไปสู่การที่จะร่วมกันผลักดันให้เรื่องนี้ เกิดผลทางปฏิบัติได้อย่างจริงจังและ กระจายกว้างขวางขึ้น คณะทำงาน จึงได้ประสานกับ อ.ไพสิฐ พาณิชกุล คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ที่ติดตามสนับสนุนเรื่อง ชุมชนท้องถิ่นมาต่อเนื่อง เพื่อร่วม กันทำเรื่องนี้ต่อ โดยเริ่มจากการ สัมมนาร่วมกันเมื่อวันที่ 11-12 สิงหาคม 2552 ที่โรงแรมศิรินาถ การ์เด็น จ.เชียงใหม่

อ.ไพสิฐ พาณิชกุล รอง อธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวว่า มีความสนใจในเรื่องนี้ เพราะคณะนิติศาสตร์ ม.เชียงใหม่ เปิดสอนกฎหมาย แต่วิชาที่เรียนอยู่ ส่วนใหญ่ได้แก่กฎหมายหลักๆ ไม่ สามารถลงลึกในเรื่องกฎหมายท้องถิ่น ที่จะทำให้อคนที่มาเรียนซึ่งส่วนหนึ่ง ทำงานอยู่ใน อบต.สามารถนำไป

ใช้ได้ในการปฏิบัติได้จริง จึงตั้งใจที่ จะพัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างนัก กฎหมายที่สามารถทำงานกับ อบต.ได้ มากขึ้น เห็นว่าภาควิชาการน่าจะ มีบทบาทในการรับปัญหาที่สะท้อนมา จากพื้นที่แล้วนำไปค้นคว้าเพื่อหา แนวทางการพัฒนา หรือการทำงาน ที่เข้าถึงปัญหาของท้องถิ่นให้มาก ที่สุด เมื่อเครือข่ายองค์กรชุมชนและ พอช.มีความตั้งใจที่จะทำเรื่องนี้ก็น่า จะร่วมมือกันทำ ซึ่งจะเกิดประโยชน์ ร่วมกับทุกฝ่าย

นายอสมสิน วัฒนะรัตน์ อดีตประธานสภาเทศบาลเมืองสุรินทร์ ได้เล่าประสบการณ์การออกเทศ บัญญัติของเทศบาลเมืองสุรินทร์ว่า เริ่มมาจากที่ชุมชนในเมืองสุรินทร์มี ปัญหาเรื่องที่ดินราชพัสดุในเขตกำแพง เมือง-คูเมืองโบราณ ที่กรมศิลปฯ ประกาศเป็นเขตพื้นที่โบราณสถาน ทั่วๆ ที่พื้นที่เหล่านั้นเป็นชุมชนหมด แล้ว พอมีโครงการบ้านมั่นคงจาก พอช.ซึ่งเป็นโครงการตามนโยบาย รัฐบาลที่จะทำให้เกิดการปรับปรุง ชุมชนแออัดให้มีสภาพการอยู่อาศัยที่ ดีขึ้น ในขณะที่เทศบาลก็กำลังหาทาง ให้เกิดการแก้ไขปัญหาในพื้นที่เห็นว่า ตาม พ.ร.บ.เทศบาล มาตรา 60 กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจตรา เทศบัญญัติเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไป ตามหน้าที่เทศบาลและไม่ขัดหรือ แย้งต่อบทกฎหมายและ พ.ร.บ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 16 (12) กำหนดให้เทศบาลมีหน้าที่ในการ ปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการ จัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย จึงได้ร่าง เทศบัญญัติเรื่องนี้เสนอสภาเทศบาล เสนอนายกเทศมนตรี และส่งให้ ผู้ว่าราชการจังหวัด แม้จะยังมีความ เห็นไม่ตรงกันกับจังหวัด แต่ก็เชื่อมั่น ว่าข้อบัญญัติที่ออกมาไม่ผิดกฎหมาย หลัก

นายกนศักดิ์ ดวงแก้วเรือน นายก อบต.แม่ทา ได้เล่ากระบวนการ ออกข้อบัญญัติตำบลแม่ทา ซึ่ง มีฐานจากการจัดการป่าชุมชนที่เริ่ม ตั้งตั้งแต่ปี 2529 มาสู่การร่างข้อบัญญัติ ในปี 2548-2550 มีนายไพโรจน์ พลเพชร และ อ.ไพสิฐ พาณิชกุล ช่วยร่าง จากอ้างรัฐธรรมนูญ

ปี 2540 จนมาอ้างใหม่ปี 2550 ได้ส่งข้อบัญญัตินี้ไปพร้อมกับข้อ บัญญัติงบประมาณให้นายอำเภอ แต่เขินมาเฉพาะข้อบัญญัติงบประมาณ ทำหนังสือติดตามไป 3 ครั้ง ไม่มีการตอบกลับมาจึงได้ประกาศใช้

นายประยงค์ หนูบุญคง ผู้นำชุมชนจากภาคใต้ ได้ให้ข้อมูล เกี่ยวกับกฎหมาย/ระเบียบต่างๆ ที่ ออกจากส่วนกลางเกี่ยวกับเรื่องที่ดิน ที่อยู่อาศัย แต่ยังไม่ค่อยได้นำมาใช้ เช่น พ.ร.บ.จัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนา ท้องถิ่น พ.ศ.2547 คำสั่งสำนัก นายกฯ เรื่องการถ่ายโอนอำนาจการ จัดการที่ดิน เจตนารมณ์ตาม กฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ร.บ.กำหนด แผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 พ.ร.บ.เทศบาล, อบต. รวมทั้งกรณีที่ อบต.ฟ้องหน่วยงาน แล้วตัดสินให้ อบต.ชนะ ทั้งนี้ในการ ออกข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติท้องถิ่น ที่ เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้จะต้องมีการเริ่ม ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาร่วมกับชุมชน เห็นผลสำเร็จจากการทำงาน โดยใช้ แนวทางที่เป็นการทำงานร่วมกันของ ชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วค่อยนำไปสู่การพัฒนาเป็นข้อ บัญญัติ ซึ่งสามารถเริ่มได้โดยนายก อบต. นายกเทศมนตรี หรือสภา อบต./สภาเทศบาล หรือประชาชน ในพื้นที่เป็นผู้เสนอให้ออกข้อบัญญัติ

ท้ายที่สุด ที่สัมมนาได้ข้อสรุป ร่วมกันว่า คณะอนุกรรมการพัฒนา ที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินฯ คณะ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ พอช. จะจัดให้มีกระบวนการทำ เรื่องนี้ร่วมกันในลักษณะการวิจัยเชิง ปฏิบัติการ โดยให้เครือข่ายที่ดินที่ อยู่อาศัยในแต่ละภาคได้เสนอชื่อ พื้นที่ตำบล/เมืองที่มีการทำงานแก้ไข ปัญหาที่ดิน/ที่อยู่อาศัย/การจัดการ ทรัพยากรร่วมกันระหว่างชุมชน กับ อบต.อยู่แล้ว รวมทั้งอาจทำ หนังสือเชิญชวนให้ท้องถิ่นที่มีการ ทำงานในลักษณะนี้เข้าร่วม จัด ประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อนำไปสู่การ ออกข้อบัญญัติโดย อบต.เป็นช่วงๆ โดยที่ทีมอาจารย์จากคณะนิติศาสตร์ มช.ช่วยเป็นที่ปรึกษาตลอดกระบวนการ รวมทั้งอาจมีการเชิญหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องมาร่วมให้ข้อมูล/ตอบ ข้อสงสัยต่างๆ ด้วย ■

รายงาน WIFIU

ธนาคารชุมชนเขาคคราม : ชุมทางสู่การพัฒนาชุมชนอย่างครบวงจรชีวิต

ธนาคารชุมชนตำบลเขาคคราม อ.เมือง จ.กระบี่ คือผลผลิตจากกระบวนการทำแผนแม่บทชุมชนตำบลเขาคคราม โดยมีกลุ่มออมทรัพย์ประจำหมู่บ้านทั้ง 6 แห่งเป็นเหมือนสาขาของธนาคารที่เชื่อมร้อยชีวิตผู้คนในตำบลเขาคครามไม่ว่าชาวไทยพุทธและไทยมุสลิมเข้าด้วยกัน เป็นแหล่งเงินทุนที่ช่วยสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนแบบพอเพียง

ธนาคารชุมชนตำบลเขาคคราม มีพัฒนาการมาจาก “กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลเขาคคราม” ก่อนเปลี่ยนเป็น “เครือข่ายกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน ตำบลเขาคคราม” เมื่อปี 2545 กระทั่งยกระดับเป็น “ธนาคารชุมชนตำบลเขาคคราม” เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2546 โดยได้รับการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เข้ามาสนับสนุนเพื่อเป็นพื้นที่นำร่องของกิจกรรมหนึ่งภายใต้โครงการแก้ไขปัญหาความยากจนของรัฐบาลในยุคนั้น

บทบาทของธนาคารชุมชนตำบลเขาคครามต่อการพัฒนาชุมชน มีหลายประการ **ประการแรก** คือ เป็นองค์กรกลางในการจัดระบบสวัสดิการให้สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ **ประการที่สอง** คือแหล่งเงินทุนให้สมาชิกยืมไปลงทุนพัฒนาอาชีพของครอบครัว โดยคิดค่าบำรุงในอัตราที่ถูกเพียงร้อยละ 1.25 ต่อเดือน **ประการที่สาม** เป็นแกนกลางในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ให้เข้ามาสนับสนุนชุมชนเขาคคราม

ประการที่สี่ เป็นองค์กรแนวใหม่ที่ชุมชนเขาคครามกำหนดหลักเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภายนอก โดยมีหลักการสำคัญคือ ชุมชนมีระบบการจัดการของตัวเองที่เป็นอิสระในขอบเขตของชุมชน มีระบบการจัดการระดับตำบลที่ดำเนินกิจกรรมด้านเงินทุนและหนี้สินของสมาชิกทุกคน เป็นองค์กรชุมชนที่ดำเนินงานด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การจัดสวัสดิการชุมชน

และการจัดการทรัพยากรของชุมชน และเป็นองค์กรที่บูรณาการนโยบายของรัฐที่ผ่านหน่วยงานต่างๆ ให้เข้าสู่กระบวนการพัฒนาชุมชนตามที่ชุมชนต้องการ

ประการที่ห้า เป็นองค์กรชุมชนที่สามารถใช้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นกลไกในการจัดสรรผลประโยชน์ลงสู่ชุมชนภายใต้กรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธนาคารชุมชนตำบลเขาคคราม ได้แก่

1. เป็นกิจกรรมนำร่องของแผนแม่บทชุมชนตำบลเขาคคราม เป็นกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเขาคคราม หรือเรียกว่า การทำประชาพิสัยที่สมบูรณ์แบบตลอดเวลา 11 เดือน 30 เวที การมีส่วนร่วมของสมาชิกมีสูง ทำให้เกิดการบ่มเพาะแนวคิดหลักการการพัฒนาชุมชน จนความคิดตกผลึก และร่วมกันทำกิจกรรมด้วยการแปลงแผนแม่บทชุมชนให้เป็นจริง โดยเริ่มต้นจากการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลเขาคคราม ก่อนพัฒนาเป็นธนาคารชุมชนตำบลเขาคคราม

2. การสนับสนุนจาก อบต.เขาคคราม เดิมสมาชิก อบต.เขาคครามหลายคนเป็นแกนนำสำคัญของธนาคารชุมชนตำบลเขาคคราม ซึ่งทำให้ อบต.เขาคครามได้บรรจุแผนการพัฒนาศักยภาพธนาคารชุมชน และกิจกรรมอื่นๆ จากแผนแม่บทชุมชนด้วย

3. กลุ่มปัญญาชนลูกหลานชาวเขาคครามเป็นกำลังหลัก ผู้นำการพัฒนาธนาคารชุมชนตำบลเขาคครามไม่ใช่ผู้นำเดี่ยวเหมือนหลายชุมชนในภาคใต้ แต่ที่เขาคครามมีกลุ่มผู้นำทั้ง “รุ่นเก่าและรุ่นใหม่” ร่วมในขบวนการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มปัญญาชนคนรุ่นใหม่ ทำให้กระบวนการพัฒนาเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

4. ใช้เวทีเรียนรู้เป็นเครื่องมือหลักมาโดยตลอด คณะผู้นำกลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกือบ 100 คน ได้ผ่านกระบวนการทำแผนแม่บทชุมชน ร่วมกันเรียนรู้ผ่านเวทีทั้งในและนอกชุมชนกว่า 30 เวทีในระยะเวลา 1 ปี ส่งผลให้กลุ่มผู้นำทุกคนกลายเป็น “นักเรียนรู้” โดยไม่รู้ตัว เมื่อทุกคนเป็นนักเรียนรู้จึงมีทักษะในเชิงบวกต่อการประชุม ใช้เวทีประชุมเป็นเครื่องมือแก้ไข ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น และนิสัยชอบการเรียนรู้ส่งผลให้มีการพัฒนากิจกรรมใหม่ๆ ขึ้นมาเรื่อยๆ ตามแผนแม่บทชุมชน

ปัจจัยที่เป็นข้อขัดข้องของธนาคารชุมชน ได้แก่

1. การเมืองเรื่องการเลือกตั้งในชุมชน การเกิดข้อขัดข้องระหว่างสมาชิก อบต. ส่งผลให้วงสัมพันธ์ที่สนิทแนบแน่นกับ อบต.มีระยะห่างออกจากกัน

2. การบริหารธนาคารชุมชนตำบลเขาคครามให้สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม นับเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เพราะชุมชนเขาคครามมีสมาชิกที่เป็นชาวมุสลิมมากกว่าร้อยละ 50 วิธีการคิดค่าบำรุงของธนาคารชุมชนต้องชัดเจนว่าไม่เป็นการเลี้ยงค่า

3. ขาดความรู้เรื่องระบบบัญชีสากลและการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีผลต่อการบริหารจัดการธนาคารชุมชน ระบบบัญชีที่เป็นสากลมีคำว่า “เดบิต” “เครดิต” ประกอบกับต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องบันทึกและประมวลผล

4. ขาดผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำในการลงทุนทำวิสาหกิจชุมชน หรือโครงการพัฒนาอาชีพธนาคารชุมชนมีเป้าหมายหลักในการส่งเสริมให้มีการระดมทุนภายในชุมชนและนำเงินทุนไปทำอาชีพและวิสาหกิจชุมชน ซึ่งความสำเร็จล้มเหลวของวิสาหกิจชุมชนมีผลต่อความมั่นคงของธนาคารชุมชนอย่างเลี่ยงไม่ได้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการที่สมาชิกยืมเงินจากธนาคารไปมีความเสี่ยงสูง ธนาคารชุมชนต้องพัฒนา “หน่วยจัดการองค์ความรู้ด้านการทำวิสาหกิจชุมชน” ให้คำแนะนำการวางแผนธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนนั้นๆ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
Community Organizations Development Institute (Public Organization)
912 ซอยนวมินทร์ ถนนนวมินทร์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กทม. 10240
912 Soi Nawamintr., Nawamintr Road, Klong Chan, Bangkok 10240
โทร 0-2378-8300-20 โทรสาร.0-2378-8321

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ 41/2550
ปณฝ.คลองจั่น

“ข่าวชุมชน” รายเดือน สารเผยแพร่สำหรับชุมชนต่างๆ ตีพิมพ์ในชุมชนทุกเดือน เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกชาวชุมชน ผู้นำองค์กร เครือข่าย ประชาสังคม กลุ่มออมทรัพย์ สหกรณ์ ตลอดจนผู้มีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนทั่วประเทศ ท่านสามารถส่งบทความ และข้อคิดเห็นของท่านมาได้... กองบรรณาธิการ ส่วนประชาสัมพันธ์ พอช. โทร 0-2378-8300-20 โทรสาร.0-2378-8321